Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ШОАТТА, 26 ДЕКАБРЬ, 1987 ШУ. ★ № 155 (7501). ★ Мах 3 коп.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

ШийтталагIча пятилетка шоллагIча шера доккхий декхараш тIа а ийца, шерра социалистически яхь йоаржаьча «Грознефтехимремстрой» треста ремонтникаша, гIишлонхоша ер шу доладелча денз цхьаккха бутт дIабахийтабац пачхьалкхен плани тIаийца доккхий декхараши дикка тIехкхоачаш ца деш. Цудухьа дог гIоздоаха производственни толамаш а доахаш, накъабоагIа уж кердача пятилеткa кхоалагIча шера. Шоай низаца ремонтно-гIишлон балхаш дара цхьайтта бетта план 102,1 процент кхоачаш а яь, доагIачул дукхагIа даь балхаш пхи бIаь эзар сома мах а да. ГенподрядагIа ремонтно-гIишлон балхаш дара задани а тIехкхоачашъяьй.

Наха чубаха цIенош, кхыйола гIишлош хьалъяра цхьайтта бетта план 110 процент кхоачашъяьй треста коллективо. Укх шера хьалдаь йисте а даьккха, эксплуатаце дIаденнад — хIаране чу 40 квартира йола ши цIа.

Треста чуйоагIача специализированни ремонтно-гIишлон управленей коллективех цхьаккха а яц ше укх шера тIаийца декхараш кхоачаш ца деш. Царна юкъе а къаьстта дика болх беш я Камышников Павел Ивановичи Борисов Алексей Владимировичи керте латтача специализированни ремонтно-гIишлон управленей коллективаш.

Деша дай бац

Шу чакхдала дисар массехк ди мара дац. Мишта кхоачашду шоаш укх шера тIаийца социалистически декхараш Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача СМУ-8 гIишлонхоша? ДIабахача цхьайтта бетта баьча балха итогаша хьахьокхачогIа, уж шоаш тIаийцача бесса каьхата тIа дисад. Декхарех меттел пачхьалкхен планах а лоархIабац уж. ГенподрядагIа гIишлон-монтажни балхаш дара цхьайтта бетта план 98,2 процент мара кхоачашъяьяц. Ца деш дисад 85 эзар сома мах а тайп-тайпара балхаш. ХIаьта шийнизаца гIишлон балхаш дара задани низткъа мара кхоачашъяьяц СМУ-8 коллективо.

Пачхьалкхенна пайда бара планах а гаьнна лоархIабеш бац гIишлонхой. Къахьегама овсарле лакхъяра цхьайтта бетта план а 99,5 процент мара кхоачашъяьяц цар. ГIишлон-монтажни балхашка дIадодар оттабаьча боарамал 170 эзар сом дукхагIа хилийтад. Долче, шера тIаийца декхараш цар кхоачашдарга дог доахалга а дац.

Дукха бригадаш, участкаш я укхаза тIаийцача декхарех лоархIа ца еш. Къаьстта эсала болх а беш, пятилетка шоллагIа шуво чакхдоаккхаш латт Азуев Мохьмад Зияудиновичи Межидов Умар Вахаевичи керте латтача гIишлон участкай коллективаша.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

24 декабре аргIанарча заседане КПСС ЦК Политбюрос йийцар экономикана доалделга эргадаккхарца дувзаденна ССР Союзен союзни республикайи къахьегамах долча законодательствана хувцамаш юкъедахьарах йола предложенеш. Уж хувцамаш ду пачхьалкхен предприятех (объединенех) долча законаген укх тIеххьарча хана СССР правительства тIаийцача кхыча решенешкеи хьежжа къахьегама законодательство болх бе доладалийтар духьа. Къахьегама хьакъехьара дешаш къоастадечара къахьегама коллективай полномочеш дикка шеръе, профсоюзий хьинар айде, къахьегамхой бокъоний гаранteш чIоагIъе, хIаьта иштта къахьегама дисциплина, дог цIена а йоккха овсарле йолаш а къахьегара поощрени елга дIахойодача хана чIоагIъяра эша хьалаш хьахилийта лерхI цунца.

Цу дешай хьакъехьа могаяь предложенеш СССР Лакхехьарча Совета Президиумеи союзни республикай пачхьалкхен Iаьдала лакхерча органашкеи дIачулургья.

Политбюрос хьаллаьцар колхоза примерни Устава юкъе тIатохараши хувцамаши дар бакъахьа хеташ йола СССР Госагропромеи колхозий союзни советеи предложенеш. Колхоза примерни Устава проект шерра ювцара кепатеха араяккха лерхI, цул тIехьагIа оттаяьча порядкагIа колхозхой йиълагIа Ерригсоюзни съезд хьажийта дIачулургья.

Политбюро заседане могадаьд СССР Iилмай Академе президиумо а В. И. Ленина цIерагIча юртбоахама Iилмай Ерригсоюзни академе президиумо а хьачуеннен СССР Министрий Совет хьежан дола хин ресурсех пайда эцалга, мехка халкъа боахами баха нахи хица Iалашбелга тоадара тIадерзадаь де лерхIа гIулакхаш. ЙоагIаш йолча плановни боахамен органашта тIадилладаь хьойтталагIчен тIехьа тIайоагIачен пятилеткашка экономически а социальни а дегIаахара планий проекташ оттаеш уж предложенеш теркалъе, хIанзарча пятилетка шерий планаш тIа боахама керда механизм кхоачашъеш хиларца хин ресурсех кхом беш пайда эцара хьакъехьара хьадда гIулакхаш оттаде.

Политбюрос белгалдаьхад Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 70 шу дизар дездергдолаш хиларца дувзаденна дергдола гIулакхаш.

СССР торгово-промышленни палата болх эргабаккхарахи СССР-а доазол дехьарча экономически, Iилма-технически, торгови бувзамий системе цун лоархIам лакхбарахи дола дош дийцад. Белгалдаьккхад, арахьарча экономически бувзамий кардинальни реформа хьалашка СССР торгово-промышленни палата СССР министерствашцеи ведомствашцеи айхха вIаши гIулакхаш леладе, ассоциацешца, хIаьта иштта Советски Союзерча а доазол дехьарча а гIулакхаш леладе хьаштдолча кхыча организацешцеи фирмашцеи шерра корта болаш бувзамаш лоаттаде декхарийла хилар.

Политбюрос могайир Иордане королаца Хусейнаца М. С. Горбачев вIашагIкхетара, А. А. Громыкос переговораш яра, хIаьта иштта иордански кулгалхой викалашца Н. И. Рыжкова, Э. А. Шеварднадзе, Д. Т. Язова хиннача беседай итогаш. Белгалдаьккхад, из вIашагIкхетарш переговораши хиларагIа вIаши тешарей цхьана къахьегарей уйланца Советски Союзаи Иорданеней юкъера гIулакхаш дIахо дегIааха йиш хургхилар.

Белгалдаьккхад, машар чIоагIбара, регионаьни конфликташ дIаяхара, цу гIулакхашца тахан къаьстта ира йола Гаргарча Малхбоален проблема хьаштдолча ерригача оагIонашта нийсхо йолаш, къоастаяра никъ лахара Иорданецарей Iарбий кхыча мехкашарей вIаши цхьана леладу гIулакхаш дIахо кIоаргдалар лоархIаме долга.

Политбюрос иштта решенеш тIаийцар мохк социальни экономически дегIаахара а КПСС арахьарча политика балха а хьакъехьара кхыча цхьадолча дешаех лаьца.

Йиллача хана хьалъяь яха объекташ

ЧАКХ ЦА ЯЬННА УЙЛАШ

Бус лоацаенна гIор делкъийга яша йолаеннаяр. Цу хана нийсвелар со Малгобеке дIачувоаллача аьрдехьа хьалдеш латтача дукхаза вIаштIердаьча цIеношта хьалхашка. Хьахозар коа болх беш йолча механизмаша ду тата, пенаш дотташ боахка нах гора пхелагIча этажа тIа, цхьаннахьа электрически сварка серлал ювлар. Хьагури хьахозари гаьна деце а, гIишлонхой болча дIатIаваха атта хилaнзар. Гонга кхоачаш хотта бар массанахьа, дIа мел хьежача харцахьа-бакъахьа Iойоассаяь гIишлон материалаш ядар, машинаш латтар.

— Ер цIенош укх шера кхоалагIча квартале хьалдаьдала дезаш дар, — яхаш, дувц КПСС Малгобекски горкома промышленностеи транспортеи отдела инструктора н. Богатырева. — Бакъда, цхьацца бахьанаш юкъелелхарах из де вIаштIехьдаланзар. Керда оттаяьха — декабра тIеххьара денош.

Уж цIенош хьалдер № 5 йолча дIа-хьа лелача механизированни колонна коллектив я. Тоъал ха я цо из объект дIайолаяь. Соахка аьхки, деррига бIаь квартира чуйола цIа йистедаккха вIаштIехьдаргдоацалга кхетадича, района кулгалхоша а гIишлонхоша а шоайла дага а баьнна, 1987 шу хьатIаккхачале къаьстта 40 квартира чакх а яккха, цига нах чуховшабе лаьрхIар. Сихбенна бора болх. Новкъостал дир «Малгобекнефть» НГДУ болхлоша, ерригача районо. ТIеххьара а, лаьрххIача комиссе хьежа а хьежа. цIа нах чуховшабара кийча да, аьнна, актана кулгаш яздир.

Цхьабакъда, горисполкомера ордераш хьайица дог гIоздаьнна, тIехьа биса кор хьалхабоаккхаш байдда хьабаьхкача наха укхаза дайнар къахьа къемат дар. Болх беш яцар канализаци, отоплени, электричество, хийра яр кора рамаш, наIараш, ков асфальт билла нийсдаьдацар.

Ара шийла Iа дар. Кердача фусаме баха ховшарга даха дог дацар. Кийча да аьнна комиссе могадаьча цIагIа дIачу ца болхаш, ахканга баьлар нах. Юххера а, кхы де хIама доацаш бисача, гIишлонхоша дитар тоаде болабелар. Iомайир цар пенаш доттарий, сварщиканий, малярий, штукатурий говзалаш. Дийнахьа шоай балха хулар, сарахьа «цIенача» квартирашка ремонт е болалора. ЦIа хьайица шу гаргга ха яле а, хIанз а 10 квартира яьсса латт. Нах дIачубаха раьза хургболча хьале яц уж.

Дукха ха йоацаш КПСС Малгобекски горкомо бюро заседане дийцар из дош. Учетни карточка тIа дIа а язъеш, выговораш йир приемни комиссе председатела, «Малгобекнефть» НГДУ начальника Н. А. Ореховна, цу комиссена юкъе хиннача Малгобекски горисполкома председатела заместитела Т. В. Федосеевана. Кхыбараш кхы а аттагIа къалхарбаьлар.

ХIанз гIишлонхой цу цIен юхейиса 60 квартира чакхйоаккхаш ба. Керттерча инженера Хь. Себиева яхачогIа, дисар дукха хIама дац. Йовхал, сердал, кораш, наIараш долаш да. Укх шин кIирагIа кхыдола балхаш а дергда.

Цхьабакъда, цу «дисарашка» тхо бIарг лакха делча, кIеззига раьза воацаш хьайзар инженер. Шийн бахьан долаш дар из. Тоаянза яр ерригa подъездаш, электропроводкана аьнна пенех даьха харшаши Iургаши штукатурка янза дар, хийра, цхьацанахьа кизга бIалгаш тоханза дар кораш, наIараш. Цхьабакъда массарел цецвоаккхаш дар уйнаш. Ардакх Iо а ца тохаш, духхьал линолеум Iо а йилла дита лаьрхIад уж. Хьадена линолеум геттара во да, хьабедоллаше каглу из, нийсса Iодижац. Хала-атта Iодуллаергда из гIишлонхоша, цхьабакъда, дукха ца говш хувца дезаш-м хургда.

ЗIамига я квартирашка оттаяь батареяш. Цементни уйнаш, хийрадаьнна кораши наIараши долча цIеношка цар йовхал лоаттаергъяц.

ХIана нийсденнад из иштта? ГIишлонхоша яхачогIа, эшаш йола материалаш ханханнахьа хьатIа ца кхахьар бахьан долаш. Малгобекера кирпишк ю завод лоархIа йиц шийн декхарех. Цхьабакъда, из цаI мара доаца бахьан да аьлча нийса хургдац. ГIишлонхошта новкъостала баьхкача «Малгобекнефть» НГДУ операторашa Л. Темирхановаси З. Албаковаси дийцар:

— Тоъал ха я тхо укх объекте къахьегаш дола. Цу хана денз лаьрххIа барзкъаш, кулгахйоахкараш енаяц тхона. Цудухьа тхоай цIагIара гIирс тIа а бийха, болх бе беза тха. Эггара аттагIа бола нув а цIагIара хьаба безаш хул. Хийла моттигаш нийсъеннай мархкалах йиза ведараш бе а йоахкаш, пхелагIча этажа тIа дувла дезаш. Тхога хьахьожаш, тха йоакхо еш цхьаккха саг вац.

Кхы цар яьхачул эргаш дацар вокх гIишлонхоша дийцар а. ЦаI дар шеко йоацаш, массане хьаллоаце а — ер шу чакхдоалаш цIа дIаладала аьттув баргбац. ХIаьта районо гIишлонаш хьалъярах йола планаш кхоачашъю, аьнна, моттийтара рапорт лой дуккха а нах бе ордераш а йоахкаш, чуIе фусамаш а йоацаш бусаргба.

Йоккха я Малгобекски горисполкоме квартирашта очередагIа латтачар список. Дукха ба гувна тIа уллача къаьнача городера IокIалбаха безаш. Цхьабакъда, керда гIишлош хьалъяр хIанзарча темпашца хуле, тамаш я-кх бIаьш болча дезалий кердача фусамашка бахара йола уйла ханахьа кхоачашхуле.

М. КАРТОЕВ.

«Промавтоматика» НПО опытни завода электронно-монтажни цехерча радиоаппаратура регулировщикех эггара дикагIа лоархIачарех цаI ва Данько Сергей Иванович. Ше цига болх беш волча иттех шера хадданза социалистически яхье хьалха латташ хьавоагIа из. Цул совгIа ше хьаеш йола продукци а тIехдика хулийт цо.

Юкъарча балха тIа а хьинаре дакъа лоац Сергей Ивановича. Профсоюза цехкома члена декхараш кхоачашдеш ва из.

Иштта хьинаре къахьегаш а башха-дика производственница а хиларах тарра, цу цеха болхлоша чIоагIа лоархIашн сий дешн я радиомонтажница, комсомолка Юсупова Билант Хавадиевна. Цхьа смена дIаяхийтац цо шийн норма 120 — 130 процент кхоачаш ца еш. Цудухьа хIанз тIадоагIача шера февраль бетта чотагIа къахьегаш я из. Овсаре болх барал совгIа цхьаккха тайпа даккха гIалат доацаш хулийт цо ше хьаеш мел йола продукци.

Харжархой наказаш кхоачашдеш а дукха болх бу Грозненски горсовета депутата Билант Хавадиевнас. Массаза а цIена кхоачашду цо групкомсорга декхараш а.

СУРТАШ ТIА: регулировщик С. Данко; радиомонтажница Б. Юсупова.

И. ПЛИЕВА сурташ.

● НОВКЪОСТАЛ ЭШ

БАНЕ БОЛХ БАЦ

Дукха ха я Малгобекски района СоагIапча бани болх беш йоаца. Цхьан юкъа хий дац, яхаш лаьттар из. Бакъда, дукха ха ялалехьа корадир цхьаькха бахьан: «Газ яц». Юха а болх ца беш лаьттар бани. Бахьан? Цу банена доал де декхарийла йолча М. Горьке цIерагIча совхоза администраце газах пайда ийбарах доагIа ахча дIа ца даларах Малгобекски горгазерча болхлоша из дIахоадаяр.

Тахан вай мехка еш латтача перестройкас дIадехар да наьха хьашташ ма хулла дикагIа кхоачашдар, сага дукхагIа йоакхо яр. Из нийсса кхетадаьча боахамий кулгалхоша пачхьалкхен планаш кхоачашъяра санна йоакхо ю шоай совхозаш, колхозаш, юрташ социальни оагIорахьара дегIайоалаяра. Цудухьа КПСС апрельски (1985 ш.) Пленум хиннaчул тIехьагIа, «перестройка» яха дош вай вахаре юкъедеча денз, холуш эргадоалаш латт вай юртий сибат. ДукхагIа хьалъю соцкультбыта объекташ: бахача наьха фусамаш, школаш, больницаш, клубаш, банеш, кхыйола бытовой объекташ.

Амма, тха совхоза администраце перестройка дIадехараш юхамаччахьа кхетадаьд. Бани а наха гIулакх ду кхыйола учрежденеш а лелае, царга цахаддаш болх байтара мел эшар дIадала, кхоачамбоацараш нийсделча дIадахара эггара хьалха оарцагIбала декхарийла болча совхоза кулгалхошта, букъа тIа латташ санна, новкъа я из бани. Масала, совхоза директора боахама даькъе заместитель волча Б. Саутиева сога аьлар: «Из бани эшаш яц юрта»...

Сона хетаргахьа, кхы дашха эшаш дац уж дешаш. Цар къаьгга хьахьокх наьха хьашташ кхоачашдара тха боахама кулгалхой мел сагота ба. Тхо теш, перестройка тхо долча а кхоачаргхиларах.

С. ГАНДАЛОЕВ,
Малгобекски района СоагIапчарча бане заведующи.

КПСС обкоме

22 декабре хиннача заседане КПСС обкома бюро хьежар интенсивни технологеши къахьегам вIаштIехьбаккхара а цох доагIар дIадалара а прогрессивни формаши юкъейоалаяра кIийленi тIа люцерна ги дукхагIа даккхара «Наурский» совхоза парткомои администрацеи беча балха опытах долча дешага. Белгалдаьккхар, люцерна ги дукхагIа даккхара, совхоза партийни организацеи администрацеи боккха организаторски политически болх беш хилар, партийни комитета заседанешка, партийни болхлойи собранешка, экономически анализа бюро дувца хан-ханнахьа увттаду уж дешаш, ерригача подразделенешка кадрай дешар вIаштIехьдаьккхад.

Ги даккхара йола ерригa 180 гектар тIачIоагIъяьй коллективни подрядагIа болх беча кхаь хозрасчетни подразделенена. Царна къоастаяьй лаьтта кийчдеш, ги дIадувш, хьувкъам чуэцаш йола техника, зенеча са доаллача хIамашца, лазарашца, оасарца къовсам лоаттабара йола машинаш, хIаьта иштта ги цIендара йола оборудовани а. Подразделенеш Iалашъю лаьтта агротехнически тахкарах хьагучадаьначунга хьежжа эшача минеральни удобренешца, баьцовгIаш лораяра хиланза яргйоацача средствашца.

Фецара температура, баьцовгIаш дегIаахара фазаш теркал а еш, Iилман кIийлен тIа оттаяьча технологегIа ду деррига балхаш. ХIара бетта ю балха итогаш, юкъарча собранешка къестаю хIара болхлочо къахьегаме дакъа лацара коэффициент.

Хьувкъам чуэцача техникана герметизаци ярагIа, кхай тIара люцерна дика хьаккхарагIа, хьалъэцарагIа, кхай тIа а стационаре а ардарагIа, хьатта ги цIендарагIа луш йола поощренеш юкъейоалаяьй. Духхьал балха цу тайпашта хIара шера 5 эзар сом гаргга премеш лу.

Иштта беча балхо совхоза коллективага йиш хилийтай отрасла эффективность дикка лакхъе, къахьегамхой материальни моральни безам совбаккха. Шин шера юккъера лаьрхIача ги даккхара дIаюв люцерна планал шозза совгIа хьийкъай, гектара тIара 3,8 центнер гаргга ги а доакхх, XII пятилетка ги даккхарен пачхьалкхенга дохкарен план шин шера 86 процент кхоачашъяьй. Республике юккъера лаьрхIачул къахьегама овсарле диазза лакхагIа я, хIаьта гектарага юккъера дIадодар цкъаи ахаззен лохагIа да.

Люцерна ги дIадахьийтарах хIара шера боала пайда миллион сом гаргга ба. Люцерна ги доакккхача хIара гектарах 4,8 эзар сом пайда а боал, 38 центнер комбикормаш а лу.

КПСС обкома бюрос могаяьй интенсивни технологеши къахьегам вIаштIехьбаккхара а цох доагIар дIадалара а прогрессивни формаши юкъейоалаяра кIийлен тIа люцерна ги даккхара хьакъехьа «Наурский» совхоза партийни комитетеи администрацеи балха опыт, хIаьта иштта 1988 шера гектара тIара 5 центнерал кIезигагIа доацаш люцерна ги даккхара йола цун къахьегамхой инициатива а. НГIАССР агропром, парте Малгобекски, Гудермесски горкомаш, Грозненски, Шелковски, Наурски, Надтеречни райкомаш, «Гикаловское» Iилман-производственни объединени декхарийла я люцерна ги доаккхача дерригача боахамашка из опыт дIайоаржае, цу кIийлен тIа хьалкхебеш бола хьувкъам лакхбе а.

Корта бохабу малар совдоахилгеи алкоголизми дIаяккхарах бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара автомобильни транспорта предприятей партийни общественни организацеша беча балха дешага хьежай. Белгалдаьккхад «Корта бохабу малар совдоахилгеи алкоголизми дIаяккхара де дезарех бола» 1985 шера 7 маера КПСС ЦК соцам кхоачашбара болх укх тIеххьарча хана республика автомобильни транспорта предприятей партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша мелбаь хилар. КПСС горкомаща, райкомаша из соцам кхоачашбара тIахьожам кхоачамболлаш вIаштIехьбаккхац. ТIехь-тIехьа кIезигагIа дувц из дош пленумашка, бюрошка, активашка. Цун дитт аьрхIлу массови информаце средствашка а — телевидене, радио, кепайоазон тIа. Цудухьа хьалха а санна дукха ба менна а болаш машин лехкаш хьалийца нах. 1986 шерен 1987 шера 10 беттан иштта хьалаьцав 6162 саг, царца пачхьалкхен транспорта тIара 1047 водитель а волаш, машин лехкара йолча бокъонах ваьккхав 1375 саг, 1439 сага гIод техад. Менна хилара тIагIолла новкъа транспорта 112 хьовзам баьннаб. Цига веннав 16 саг, 137 саг лозаваьв.

ВогIа ба профилактически болх. Автомобильни транспорта цхьайолча предприятешка мара вIашагIтехаяц корта бохабу малар мергдоаца общесташ, уж кIезига нах юкъе болаш а болх формальни беш а я. Транспортерча партийни, профсоюзни организацей балха тIа системность яц, гIулакхаш ду хьалха кийчо а па еш, тIеххьара а цох боагIаш бола пайда балац, ледара тIаберзабу дисциплинен порядоки чIоагIъяра.

Корта бохабу малар совдоахалгеи алкоголизми дIаяккхара тIехь «Грознефть», «Чеченингушавтотранс» объединеней, НГIАССР Госагропрома транспортни подразделенешка беча балха тIа цIенхашттара кхоачамбоацараш гучадаьхад. Цу коллективашка кIезиглац, хIаьта цхьаярашка дукхагIа а хул менна болаш хьалийца водителаши болхлойи, балха болча моттигашка спиртни малараш мела моттигаш.

Корта бохабу малар совдоахалгеи алкоголизми дIаяккхарца лоаттабеча къовсаме хьинаре дакъа лацац профсоюзни комсомольски организацеша, дукккхача коллективашка цу дешай хьакъехьара гласность яц.

Транспорта предприятей партийни общественни организацеша, боахамий кулгалхоша доагIаш дола гIулакхаш дац Госавтоинспекце деча деррига хоамех. Масала, 1986 — 1987 шерашка Госагропрома коллективашка баьча 374 хоамах доагIаш дола гIулакхаш даьд, аьнна 62 мара жоп даланзар.

Иштта кхоачамбоацараш да «Чеченингуштрансбыт», «Чечингкоoптранс» автотранспортни объединенешка, ведомственни транспорт йолча кхыча организацешка.

КПСС обкома бюрос цIенхаштта дIахайтад «Чеченингушавтотранс» объединене начальникага нов. Е. А. Надировга, «Грознефть» объединене технологически транспортеи спецтехникаи управлене начальникага нов. Б. Н. Петровга, республика Госагропрома председатела заместителга нов. В. В. Половга шоашта карайолча предприятей коллективашка корта бохабу малар совдахарцеи алкоголизмацеи лоаттабу къовсам мелбалийталга, из болх тоабара, къахьегама коллективашка корта бохабу малараш мелга соцадара, морально-психологически климат тоаяра, шийна болча пайдана транспорт ца лелаяйтара, тIехьа а ца тетташ, гIулакхаш делга царгара хьа а дийхар.

Парте горкомашта, райкомашта, юххьанцарча партийни организацешта тIадиллад коллективашка корта бохабу малар мелгеи алкоголизми дIаяккхара гIулакх мишта латт кIоаргга тахка а гучадьннар партийни собранешка дувца а. Цу балха дукха нах юкъеоза, тIатеIIа из болх хьабе, спиртах даьча маларашта тIаккхувш бола нах гучабаха, коллективашта цар ду материальни зе дIахайта.

КПСС обкома бюрос унахцIено лораяра Министерство, НГIАССР МВД Госавтоинспекци декхарийла яьй транспорте бу профилактически болх тоабе, наркологически посташ шеръе а уж квалифицированни кадращца чIоагIъе а.

КПСС обкома бюро хьежар 1986 шера 25 июнера «Продукце дикал овлангара тоаяра де дезачох» бола («Дикал» яха программа) шийн соцам кхоачашбеш дечунга, хIаьта иштта кхыча дешашка а.

Бера цIеной, бой хиннача бераштa а доал де саг воацаш дисача берашта а долча детдомий, школай-интернатий, юкъерча профессионально-технически училищай чIоагIагIа белгалбаьннача болхлошта, общественноста викалашта СССР орденаши медалаши яларах дола

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

У К А З

Бой хиннача берийн доал де дай боацаш дисача берийн унахцIено лораеча, царна коммунистически кхетам луча, уж Iомабеча, профессионально кийчбеча, гражданаш баь дIаоттабеча толамаш дахарах совгIаташ лулда:

Нохч-ГIалгIай АССР гIолла

Къахьегама Сийлен III степена орден

Мащенко Римма Лукьяновнана — бой хинна дисача берашта а доал де дай боацаш дисача берашта а лаьрхIа йолча № 2 йолча школа-интерната хьехархочоа, гор. Грозный.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель
А. ГРОМЫКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль.
1987 шу, 16 декабрь.

Партийни вахар: перестройках йола отчеташ

КЪУВЛАЧОХ ГУЧЧАХЬА ДИЙЦАР

Отчетни юкъа дукха дика гIулакхаш карагIдийннад «Курчалойский» совхоза къахьегамхошта. Боахама партийни организаце, парткома балха тIа холуш хувцамаш хиннад. Практикана юкъеennай КПСС члений характеристикаш а ювцаш, коммунисташа отчеташ еш хьайийлла партийни собранеш яра балха стиль. Кулгалдеча активаца, мугIарерча болхлошца индивидуальни беседаш ю, цар балха, карагIдийннарий анализаш а еш, шерра дIайовзийт хьалхалаттарий опыт. Партийни собранешка дувца увттаду боахама коллективана эггара лоархIамегIа дола дешаш: боахама механизм эргаяькха тоаяр, къахьегам вIаштIехьбаккхара прогрессивнегIа йола формаш производствана юкъекхувлар, бригаднии дезалеи подряд шеррагIа йоаржаяр, вIаши расчеташ яра чекови системах пайда ийбар, кхыдар. Боахаме дукха ду наьха моральни а материальни а хьашташ кхоачашдара, тIеххьара хьахулашдар алсам а доахаш, хьайбаш леладеча а баьцовгIаш кхееча а къахьегама овсарле лакхъяр духьа сага фактора лоархIам айбу. Цу гIулакхо аьттув балийтаб паччахьалкхенга ялат, гIи, шура, дулх дукхагIа дохка а, планаш дикка тIехкхоачашъе а. Иштта, планал совгIа укх шера паччахьалкхенна 1635 тонн ялат, 121 тонн гIи, 268 тонн шура, 34,4 тонн дулх дукхагIа дIачуденнад.

— Цу хьокхамаша дог гIоздоах. Бакъда, уж кхы а лакхагIа хила тарлора, нагахьа санна вай балха тIа цхьацца гIалаташ нийсденнадецаре. Цудухьа гулбеннарий теркам царна тIаоза безам бар са, — аьлар отчет еш собране доклад яьча боахама партийни организаце секретара Таймасханов Элимжана, — дукхагIа дувца ловра вай балха тIа долча кхоачамбоацарех, къоастаянза йисача проблемаех. Шекара свеклаш хьалкхеяра а уж паччахьалкхенга дIаялара а карарча пятилетка хьалхарча шин шера планех лоархIаьяьц коллектив. 15 эзар тонн декхар тIадисад боахама, цхьаккха дича аьттув балац планагIа хила беза хьажкIий хьувкъам хьалкхебе. ХIанз а лоха я боахама рентабельность.

ДIахо докладчика белгалдаьккхар балха тIа эттача хьала критически анализ елга парткома эсала вIаштIехьдаьккхалга. Лоха ба ше болх беча участкера хьал тоадарах бола хIара коммуниста бехктокхам. ХIама къайла ца хьош, гуччахьа дийцар собранешка цхьабола коммунисташ шоашта къувлаш долчох йист ца хулаш багIалга, болх тоабара тIалеста йола конструктивни предложенеш ца лулга. Дагардар гуччахьа дувца аьттув балац цхьайолча хана. Из кхетадеш а да: дукха ха яьккхай бакъдар къайла кхухьаш. Цунга баьннаб нах, Пайдане йолча критиках цхьабараша хIанз а шоай авторитета чоалког беттталга лерхIаш йола практика дIаяьннаяц. Укхазара хьахул дегабуамаш, халахетараш. Цхьайолча хана кхычарна майрагIа критика ю, шоашкара даьннача гIалата, ледарлонна кхыбараш бехке бу, шоаш юстара бовла, бехке ца хила гIерт. КхоалагIчар шоай бехк дIатIа а ийбеш, дош лу тоавала, гIалат дIадаккха, гIулакх тоаде. Цхьабакъда, хувцалуш хIама хилац. Цу тайпара хьал ла йиш йолаш дац.

Перестройка — из эггара хьалха ший оамалаш тоаяр, уйла яр, гIулакхаш кхоачашдара къаьнарча оамалех мукъавалар, лаьрхIар тIагIертта кхоачашдар. Мишта латт из гIулакх боахама партийни организаце? Отчет еча юкъа къаьгга гуш да, дикагIча оагIорахьа хувцамаш хинналга. МайрагIа дувц коммунисташа шоашта къувлачох, принципиальнегIа, бехктокхамегIа мах бу карагIдаьнначун, динза дикачун. Из къаьгга хьахьекхар цехови парторганизацешка хиннача отчеташа. Бакъдар аьлча, ерригача цехашка хиланзар, ден повестка дIа ма деххара дола, принципиальни къамаьл. Масала, Х. Ибуев секретарь волча цехови парторганизаце хинна собрани чакхъяьлар къаьнача IаьдалагIа коммунисташа къамаьлаш а деш. Цига дукха дийцар кхоачамбоацарех, бакъда, хьайда цIераш яханзар кхоачамбоацараш нийсдалийтача болхлой, ледарлоний анализ йинзар.

Хано дIадех перестройка хIара коммуниста, хIара къахьегамхочун гIулакхашка хила езалга. Бакъда, берригга коммунисташ бац из декхар кхоачашдеш. Докладчика а пренешка къамаьл даьча коммунисташа а ира критика йир парткома члена Билалова Мурмана балха. Профсоюзни организаце беча балха партийни кулгалдеш я из. БIарчча хьайийцача цхьабола болх бу: ший ханнахьа социалистически яхьа итогаш ю, шерра дIайоаржаяьй гласность, дIайовзийт хьалхалаттарий цIераш, цар балха опыт, бакъда цунца цхьана эсала вIаштIехьдаьккхад болхлоша къахьегаран салаIаран хьалаш, принципиальность йолаш чакхбаккхац из болх. Парткома секретара заместитела Ш. Ирисханова балха тIа а дукха нийсденнад кхоачамбоацараш. Хано дIадеххача тайпара шийгара творчески инициатива йолаш бац цо идейно-кхетам балара болх. Шийга де аьннар ше кхоачашдича кхоачам хеташ ва. Иштта ледарлонаш ювлийт халкъа тIахьожама керттерча группа балхах бехктокхаме волча Алхазуров Iимрана а. Хан-ханнахьа йиц рейдаш, цар итогаш шерра наха дIайовзийтац.

Парткома низ дIакхаьчабац хIанз а творчески къахьега нах оарцагIбаха, дукха моттигаш нийслу, кхоачамбоацараш белгалдахарал совгIа, дIахо де дезар ца деш, цар бахьанаш гуча ца доахаш, ца тохкаш, уж дIадахара хьадда наькъаш белгал ца доахаш, доаггIар хIаранегара цIенхаштта хьа ца дехаш. Хила еззача боараме яц критика а самокритика а. Цхьайола ледарлонаш къайлакхахьа гIерт, цудухьа хIанз а балха хьабахна тIехьабуа цхьабараш, социалистически доалахье лораяра дешашта кIезига теркам тIаухийт, прогулаш еш йола моттигаш я. ХьатIадоагIача шера бозхам лелабара кердача формашка довлара дерригга кийчон балхаш дара кулгалхоша а парткомо а мелъэшараш даьдац хIанз а.

Моттигаш нийсъялийтай къахьегама дисциплина а уставни декхараш а телхадеш. Из бахьан долаш парте мугIарашкара дIабаха бийзаб Л. Решиеви А. Шахманови. Цхьайолча хана партийни собранешка хьаихабац коммунисташ С.-Э. Байхаджиев, И. Музаев, М. Баракаева, Э. Закриева, кхыбараш. Царгара эсала хьадехаш ба цехови парторганизацей секретараш А. Саидов, Л. Тамаев. Эсала тIахьожам лоаттабу тIаийяь решенеш кхоачашъяра, цудухьа каьхата тIа юс тIаийяь дика решенеш.

— ЛерттIа вIаштIехьъяьккхай тхо долча устни политически агитаци, дукхагIа еш я тайп-тайпарча лоархIамеча дешаех йола лекцеш,— аьлар коммуниста М. Вараева. Из болх дика бу пропагандисташа Б. Муртиева, Х. Чараева, агитатораша С-Х. Тимаева, И. Музаевас, С. Усманова, кхычар. Из дика да. Цхьабакъда, шурий-товарни фермашка мара яц ЦIе уголокаш. Совхоза дирекце, парткома, профкома, ВЛКСМ комитета бехк ба из.

Къахьегамхой социальни хьашташ кхоачаш ца дарах, 755 саг чувоагIача комсомольски организацена кулгал ца дарах, царна юкъера къона кадраш хьалкхе ца ярах а кагирхой йоакхо ца ярах а, производственни дешаш къоастадеча даькъе шоашта дирекце оагIорахьара доаггIаш дола новкъостал ца хиларах, кхыдолча кхоачамбоацарех гуччахьа дувцаш къамаьлаш дир собране М. Билаевас, А. Ахмадова, Т. Магомадовас, М. Худаева, Х-Б. Умханова, С. Махмутхаджиева, С. Усманова, кхычар. Собране хьадда белгалдаьхар нийсденна гIалаташ дIадахара наькъаш. Принципиальни, бакъдар гуччахьа а еюхь - духьала доагIар дIаоалаш а чакхъяьлар собрани.

Р. АУШЕВ.

ЖУРНАЛА АРГIАНАРА НОМЕР

Укх деношка кепатеха араяьннай КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропагандаи агитацен отдела «Агитатора блокнота» аргIанара 23 номер. Цу тIа кепатеха да юртбоахама бIаьстан балхашка техника ший ханнахьен дикен тоаяра Назрановски РАПО механизаторашеи инженерно-технически болхошеи тIаийца социалистически декхараш. «Энергетика тахан» яхаш я КПСС обкома промышленно-транспортни отдела инструктора В. Калугина статья. «Низаш вIашагIтоха» яхаш я КПСС Старопромысловски райкома секретара М. Завьялова статья.

«Агитатори перестройкеи» яхача рубрикана кIал дIайхача дешаца дувц Грозненски района В. И. Ленина цIерагIча колхоза цхьоалагIча, шурий-товарни ферма агитаторах А. Демильхановайх. Иштта оаш ешаргья КПСС Ленински райкома секретара З. Омаровай статья а.

«Машар лорабелга — хIаране декхар» яхаш я машар лорабара йолча Нохч-ГIалгIай республикански комитета заместитела Р. Саламовайи Грозненски мехкдаьтта института философеи Iилман коммунизман кафедра ассистента В. Зайченкои статьяш, агитатораштеи политинформатораштеи долча новкъостала лаьрхIа я уш.

Р. ЗОЛОТАРЕВА.

Ханал цхьа бутт гаргга хьалха шера план кхоачашъяьй «Ачалуки» яха минеральни хий арахецача завода коллективо. Планал совгIа цо арахийцад 310 эзар шуша хий. Продукцега дIадодар лохдар, къахьегама овсарле лакхъяр бахьан долаш 20 эзар сома маьха ба коллективо баь пайда.

Уж толамаш даха аьттув хиннаб хIара болхлочо хьинар айдаь, кхомбеш, хьурматдеш къахьегарах. Коллективо гойта хьокхамаш ма могга лакхдара дикка дакъа юкъедихьарех ва слесарь-наладчик Измайлов Iаддалкерам. Ший доалахьарча оборудованена лерттIа цо Iунал дар бахьан долаш цхьаккха хьовзам боацаш болх беш хьаенай ерригга технологически линеш, телхаяьяц технологически процессаш.

Ше заводе къахьегача ткъо совгIча шера даим а хьаьнала болх беш хьавенав из. Итташ ба заводе цо болх бе Iомабаь кагирхой. ХIанз цун ученик а волаш, ший хьехамчагара опыт хьаэцаш ва Эсиев Абукар. Доккхал ду цо цун ученик ше хилар ах.

СУРТА ТIА: слесарь-наладчик I. Измайлов оборудованега хьожаш воалл.

Р. АУШЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета аргIанарча заседане дийцар НГIАССР халкъа боахаме доагора-энергетически ресурсаш кхояра заданеш кхоачашъярахи материальни ресурсех пайда эцача дола кхоачамбоацараш дIадахарахи дола дош.

Министрий Совето белгалдаьккхар доагора-энергетически кхьйола материальнии ресурсаш кхояра а царех рациональни пайда эцара а хьакъехьа республика министерствашеи ведомствашеи беча балха тIа хувцамаш ца хинналга. Дукхача районаша, предприятеша, министерстваша, ведомстваша кхоачашъяц оттаяь заданеш. Масала, кхоачашъяьяц Iаьржача металлий прокат, цемент, хьуна материалаш, йIовхала энерги кхояра заданеш. Доагор, энерги, доагадеча даьтта эшара кхы тIаккхета хьашташ кхоачашдара царех кхом беш пайда эцара чотагIа дола декхар 60—65 процент мара кхоачашдац.

Иштта меллашха кхоачашду автомобильни транспорт газови доагора тIайоаккхалга а, къаьстта респотребсоюза, «Чеченингушводстрой» гIишлош еча управлене, НГIАССР Госагропрома боахамашка. Кхоачамбоацаш производствана юкъекхухь шоллагIйола ресурсаш, кхоачамболаш бац бахача нахагара шоллагIйола бийдал хьагулъяра болх. ДукхагIа хилац дIа-хьа лела - заготовительни пункташ.

Республика халкъа боахаме зехьа йоаю дукха ресурсаш. Практически дикагIа хулаш дац мехкдаьттаца йоагIа газ зехьа йоагилга соцадара гIулакх. Горисполкомаша, райисполкомаша боагIаш бола тIахьожам лоаттабац электроэнерги дIаяхийтара.

Цу деша хьакъехьа тIаийцача соцам тIа Министрий Совето республика министерствашкареи ведомствашкареи хьадийхар бийдала доагора-энергетически кхьйола материальнии ресурсаш кхояра а царех пайда эцара эффективность лакхъяра а болх овлангара чIоагIбелга, эггара хьалха ресурсаш лораяра прогрессивни технологей, материалаш дIаяхийтара къаьнара яраш дIа а йоахаш, керда Iилма наькъацара нормаш юкъейоалаяра кIийлен тIа а чIоагIбеш. ХIара предприяте 1988 шера оттаде а кхоачашде а деза материальни ресурсаш кхояреи оттаянза йолча оборудоване остаткаш ма могга кIезигъяреи хьакъехьара пхе шера планагIа йола заданеш кхоачаш а тIеххкхоачаш а яра тIадерзадаь гIулакхаш.

«Грозэнерго» РЭУ, халкъа депутатий городскойи районнии исполкомаш декхарийла я электрически энерги дIаекъаран дIаяхийтаран бола тIахьожам чIоагIбе, йолаш йола порядок дувцалга йоаццаш лоаттае, цу гIулакха тIехь дисциплина ца хулген боахама доал ца делген ца хилийта.

«Вторчермет» производственно-заготовительни предприяти декхарийла я министерстваша, ведомстваша, предприятеша тиша аьшк хьадалара план дувцилге йоаццаш кхоачашъе. НГIАССР моттигерча промышленноста министерство декхарийла я химически заводе полиэтилена отходаш чакхйоаха цех болх бе йолаялийта. Торговле министерство декхарийла я шоллагIйола бийдал хьачуяларах бахача нахага дохкача товарий ассортимент шеръе.

НГIАССР-е халкъа боахама объекташ лораяра а уж лораелга технически средствашца Iалашъяра а дIахойодача хана порядок оттаяра де дезачун хьакъехьа долча дешага а хьежар.

Халкъа боахама объекташ лораеча дIахо йодача хана порядок оттае, цун эффективность лакхъе, къахьегама ресурсех рациональни пайда эца, НГIАССР Министрий Совето НГIАССР министерствашта, ведомствашта, горисполкомашта, райисполкомашта тIадиллад: предприятешка, организацешка, учрежденешка, совхозашка, колхозашка паччахьалкхени общественнии рузкъа лорадара хьалашка 1988 шера январе—марте, хьожалга вIаштIехьдаккха, халкъа боахама объекташ тешаме лораелга лакхдергдола пайдане гIулакхаш де а.

Городашка, районни центрашка, города хьисаперча поселкашка йолча предприятей, гIишлоний, учрежденей, организацей вневедомственни йола охрана а ведомственни пожарни охрана а подразделенеш а (лелаш долча законодательствагIа ма доагIара ведомственни охранеи пожарни подразделенеши лоаттае мукъабеннача объекташкара дIаийккхача) чурча гIулакхий органашка 1988 шу чакхдаллалца йолча хана дIаенна яха.

НГIАССР чурча гIулакхий министерствана тIадиллад охрана болхлошкара хьадехар чIоагIагIа хилийта, цу служба кадраш йоагIаш йолча профилагIа болча специалисташца чIоагIъяра гIулакхаш де, хIама яккха зуламаш дарах хьалха суд яь хинна нах охране хьаэцалга дIадаккха. Охрана болхлошкара хьадехараша ма боаггIара боаца нах хьадда дIабаха.

Заседане ладийгIар республика колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш а доакъар а лорадара хьалах НГIАССР агропрома председатела заместитела М. А. Мимбулатова баьча хоамага. Министрий Совето дIахайтар дуккхача колхозашкеи совхозашкеи хьайбаш лораделга геттара во Iалашдаь хилар. 1987 шера дикка дукха доахан, хьакхарч, жа дайнад. Къаьстта дукха дайнад уж Сунженски, Шелковски, Наурски, Грозненски районий боахамашка.

Уж дайнад хьайбаш воча хьал тIа хиларагIа, ветеринарнии зоотехнически службаша болх во барагIа, дерригача боахамашка а кийчдаьдац кхоачамхиллал доакъар. Массанахьа а оттаяьяц хьайбайи доакъарийи учет ма йоагIача, из бахьан долаш уж лечкъаду, кхыдола зуламаш ду. Дукха моттигаш я приписка еши отчетность телхаеши. Бехкебарашкара хинна зе хьадоаккхаш хIама дац боахамий кулгалхоша. Материальни рузкъа лорадараи пайда эцараи кхоачамболлаш ведомственни тIахьожам лоаттабац.

НГIАССР Госагропром (нн. Арбиев, Мимбулатов) декхарийла я кхоачамбоацараш дIададахара, паччахьалкхени общественни рузкъа лорадара бола боахамий кулгалхой бехктокхам лакхбара, материальнии финансовии ресурсаш кхояраи хьурмат даран тIехьа а ца тетташ гIулакхаш де.

Паччахьалкхен дисциплина чIоагIъяра, тIахьожамаревизионни болх тоабара, недостачашцеи къоалашцеи лоаттабу къовсам чIоагIбара РАПО-на, колхозашта, совхозашта новкъостал де. 1988 шера колхозашкеи совхозашкеи хьайбай боахаме дезала подряд шерагIа йоаржае.

Райисполкомаш, горисполкомаш декхарийла я боахама доал ца дарца, къоалаш, приписках ца хилийтара, къа ца хьегаш доходаш ца яхийтара тIехь лоаттабеча къовсаме халкъа тIахьожама органий чурча гIулакхий органий бехктокхам лакхбе. Цу органий къахьегача коллективашцара бувзам чIоагIбе, халкъа рузкъа кхолара уйла чуйоссаргйолаш берригача гражданашта кхетам а луш. Материальни рузкъанца гIулакх доагIа кадраш хьахаржараи дIа-хьа нийсъяраи хадданза тIахьожам лоаттабе, паччахьалкхени общественнии рузкъана зуламе тIаккхувдалга сиха а принципиальни а соцаде.

НГIАССР халкъа тIахьожама комитета, НГIАССР чурча гIулакхий министерствана тIадиллад хьайбаши доакъари лорадара бола тIахьожам чIоагIбе. кара йолча органий социалистически рузкъана моллагIча а тайпара тIаккхувдилга хьадда соцадарах долча законодательствас дIадехараш дувцилге йоаццаш кхоачашдара хьакъехьарча балха эффективность лакхъе.

НГIАССР Министрий Совето дийцар Нохч-ГIалгIай АССР-е гIишлош ю материалаш йохкачеи ремонтно-гIишлош хьалъяра гIулакхаш дечеи цIенхаштта долча кхоачамбоацарех дола дош.

КПСС обкома пленума кийчо еш

ПЕРЕСТРОЙКА:

КОММУНИСТИЙИ КЪАХЬЕГАМХОЙИ УЙЛАШ, ЦАРНА ХИЛЧА БАКЪАХЬА ХЕТАР

Письмош тIара мугIараш

Со промышленни холодильникаш тоаеш ва Назране, дукха бац из специальность йола нах.

Сона дика хетар, нагахьа санна шу долалуча хана къахьегама коллективаша тIаэцача социалистически декхарашта юкъе укх тайпара пункт хилча: **коллективо, цун кулгалхоша хьатIаухача кердача станокаш тIа, электронни аппараташ тIа болх бергбола специалисташ кийчбе дош лу, предприяте чотагIа аьнна.**

В. МАЛЬСАГОВ.
Назрановски района общепита механик.

Назранерча машиннаькъа переезд. Мел авареш хиннай, мел нах байнаб цига укх тIеххьарча шерашка! 1970 шера денз кхы эрга ца йоаккхаш латт переезд. Цу хана-м говра-вордашта лаьрхIа яь хиннай из.

Дика хетар, нагахьа санна перестройкана кулгалдара отчет еш кастта хургйолча парте обкома **пленуме уж санна дола дешаш цIенхаштта айдича, хIана аьлча, зIамига яр, аьнна тIехьа а ца тетташ, моллагIа а проблема ханнахьа къоастае еза.**

М. ЦАРОЕВ,
Назрановски районни собеса заведующи.

ЮСТАРА ЛАТТА ЙИШ ЯЦ!

Iалаьмате хоза гIулакх да перестройка яра таханарча декхарех лаьца къамаьл дувцаш хургйола пленум хилалехьа хьалха парте областной комитет цу хьакъехьа коммунисташца, парте боацарашца дагаяла лаьрхIа хилар. Хетаргахьа, 1931 шера денз парте мугIарашка волча Сийлахь - боккхача Даймехка тIема, къахьегама ветеран волча са а хургда цунах лаьца ала хIама.

Фуд хIанз партийни балха тIа эггара керттердар, лоархIамегIдар? Сога хьаьттача, къахьегамхой дукхагIа йоакхо яр, нахаца гIулакх леладар, царна юкъе болх бар. Халахете а, вай цхьаболча партийни, советски, боахамий, кулгалхоша, цу юкъе КПСС обкома аппарата болхлой а болаш, из деш дац. ДIаяккха магац кулгалдара командно - административни метод, бюрократизм. Партийни болхлой дукхагIа хила беза наха юкъе! Ха деза уж мишта бах царна дагадоаллар, эшар фуд.

Цхьа масал доаладергда аз. Цкъа вай республика. Министрий Совета цIен юхе гIолла тIехвоалаш сона дагадехар укхаза пайда а ца беш латта паччахьалкхен транспорт дагаръе. ЛаьрхIача, ерригга а 42 легковой автомобиль латтар Министрий Совета цIен уллув. Хетаргахьа, цу дийнахьа е совещани е заседани хила тарлора. Нийса дий-те из зал транспорт диззача дийнахьа пайда а ца эцаш лоаттаяр? Цу тайпара сурт денна го йиш я обкома, горкомий, райкомий, министерствайи ведомствайи зданешта хьалхашка.

Е цхьаькха цхьа масал. Дукха ха йоаццаш со хилар А. Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода партийни собране (ткъаь шерал совгIа болх баьб аз укх предприяте). Цига партком отчет луш яр перестройкана кулгалдара дешах лаьца. Ира къамаьл дар собране хиннар. Цхьабакъда, завод чуйоагIача «Грознефтеоргсинтез» объединенера мара, цхьанна а партийни комитета хазанзар из къамаьл. Цу тайпара лоархIаме дош дувцача завода партийни собране хIана баьхкабац уж? Цига а ца бахача, кхы мичахьа баха беза цар...

Сона дагадоагIа Сийлахьбоккха Даймехка тIом хилалехьа хьалха парте горкоме хинна атмосфера. Цу хана кабинеташка вагIаш саг кораве хала дар. Шеввар а, хIара дийнахьа е предприятешка, е организацешка, е учрежденешка, е бахача наха юкъе хулар. ТIом чакхбаьнна, А. Шерипова цIерагIча заводе балха веначул тIехьагIа а сона гора партийни, советски кулгалхоша предприяте гIулакхий цахаддаш еш йола йоакхо. ДагадоагIа, цкъа цIи яьлар заводе. Шо тешаргдий хац сона, бакъда, сол, директора заместителал хьалхагIа цига кхаьчар городера вокхха хьаким.

ХIанз, кхьметтел предприяте кулгалхой а наггахьа мара кабинеташкара арабовлац шоай заводе фу доалл хьажа. Шоашка хьачуухача хоамех кхоачам а беш багIа. Цу тайпара балха стиль дуккхачар оамал а хинна дIаэттай. Масала, «кулг а лаьца» бига бийзар са Заводской райисполкома кулгалхой аварийни хьале йола «Грознефтеоргсинтез» производственни объединене медсанчаста здани царга дIахьокха. Цул тIехьагIа мара динзар из тоаяра де дезар. Бакъда, даим кулг а лаьца лелабаь варг мичав, уж е вожаш кхоачамбоацараш дIадахара бехктокхаме бола нах.

Лакхе аз ма аллара, наха чIоагIа безаш ба демократи яра парте никъ. Из сона хетачогIа, шерагIа гуш хила еза партийни кулгалхой хоржача хана. Организационни дешаш къестадеш массазара хулаш дар укх тайпара да. Масала, парткома секретарь е кхыча ранга кулгалхо хоржаш уполномоченни волчо бюро членашта могаву лакхе латтача инстанцеша хьожаваь новкъост. ДукхагIйолча хана из хул коллективе цхьаннена ца вовзаш. ХIаьта массане цунна тIехьа кулгаш айду. Мегаций хьалхагIа кандидатура коммунисташта юкъе ювца. ТIаккха партийни кадраш харжара гIулакха тIа кIезигагIа хургъяр брак.

Консервативно чакхйоах вай партийни собранеш. Къамаьл дергдола нах хьалххе а дIаязбаь хул, ховш хул хIаране дувцаргдар. ДикагIа дац цхьаккха спискаш а ца увттаеш, къамаьл де безам мел болчунга дош делча? Ховш ма дий, выступленеш дукхагIйолча хана къамаьл дераша шоаш язъяь йоацалга. Уж царна хьалхара кийчъю бюро членаша. Цудухьа собранеш кийчъеш, чакхйоахаш заорганизованность дIаяккха еза ха а хьатIакхаьчай. Цунца дувзаденна, сона чIоагIа езаелар А. Шерипова цIерагIча завода партийни собране парткома секретара П. Величкос енна предложени. Цо дийхар пренешка къамаьл дергдола собране доакъошхой хьалхе дIаязбар дIадаккха.

Дукха тIаийду вай наьха хьал - таро, быта а салаIара а хьалаш тоадара тIадерзадаь соцамаш. Бакъда, уж дукхагIйолча хана каьхата тIа дус. ХIана? Уж соцамаш кхоачашде декхарийла йолча компетентни органий бехктокхам ца хиларах. Укхаза шоай лоархIаме моттиг дIалаца йиш я партийни комитетий. ГIулакх бокъалгахьа даргдар, нагахьа санна цар цу дешашта цIенхаштта теркам тIабохийтаре, уж шоай тIахьожама кIал цахаддаш лоаттадоре.

Сай къамаьл чакхдоалаш юха а кертагIдаккха ловра лакхе айса аьннар. Нагахьа санна, боккъонца йола перестройка е безам болаш вай дале, гаргагIа хила халкъаца, кхоачамбоацараш юхе гIолла тIех ма дувла. ХIаьта эггара дукхагIа хьадеха деза коммунисташкара. Иштта хургдар обкома пленума трибуна тIа ваьлча аз дергдола къамаьл.

А. КОБЦЕВ,
парте ветеран.

ДИЦ МА ДАЛИЙТА

Планаш хадданза кхоачаш ца еш я укх тIеххьарча хана тха ферма коллектив. Дулх, шура яккхарга дIадодар шозза дукхагIа да. Тамаш а яц. ХIанзалца дIачуеннача шурах 36 процент мара цхьоалагIча классагIа хиланзар. Геттара лоха я шурий хьоанал. Из бахьан долаш хIанзле 20 эзар сом гаргга зе хиннад совхоза. ХIаьта хIана нийсденнадац из? Цун керттера бахьан, наьха къахьегам аттача баккхара, балха социально - бытовой хьалаш вIаштIехьдахара совхоза кулгалхоша йоакхо ца яр да.

Берригача вай мехка тIатеIIа перестройка еча хана, бакъдар ца аьлча Iелац со тха кулгалхой цунгахьа дIаберза сихлуш бац. Кулгалхой бехкагIа халонаш ла кIоодадаьд.

Лоацца аьлча, укх шера спецбарзкъаш, кулгех хьакха гата, цхьа зиг хи-киси деннадац. Ведраш а цIагIара енай оаха.

ХIанз доахан Iангара даха чусоцадаьчул тIехьагIа, хало оз царна лерттIа кIалхьарцар де йиш йоацаш. Опилкаш хьатIакхахьа машина е лафет тIехьайийза трактор эш. Из а вож а наггахьа мара хилац.

Кхы а цхьа хIама. ДикагIдолча доахах хьадаьнна Iаса хьа а къоастадий, низ дIакхоачар ду цунах дика етт хургболаш из хьалкхеде гIерташ. ТIеххьара хула а хул цунах дика етт. Цхьабакъда, ши-кхо шу даьлча бруцеллез а туберкулез а кхийте Iулла юкъера дIабакха безал хул. Бехк зооветеринарни служба ба.

Дерригача ахкана эри ара, йоачан хилча кIалъотта моттиг йоацаш, даьссача хьаьшта йисте лаьттар доахан. Кхоалленаш ергья, яхаш, дувца дукха ха я. Цхьабакъда, гIулакх меттахьдалац. Эхь хетаций-те, кIордадаций-те даьсса хабараш дувца, нах Iехабе?

Из бахьан долаш аьхки а кIезига шура лора доахана.

Каст-каста деш аз коллективни подрядах, цун совленех. Иштта хьадечун дай а долаш къахьега безам бар тха а. Цхьабакъда, тха хьалашка цу хьисапе болх вIаштIехьбаккхарах дувцалга а яц.

Цудухьа, наьха балха, соцкультбыта хьалаш вIаштIехьдахара, хьадер лерттIа де йиш йолаш къахьегамхой мел эшачунца Iалашбара, цу хьакъехьа шоашкара доагIар ца дича кулгалхой бехктокхаме озара дош, парте обкома пленуме хоадамболлаш дийцача бакъахьа хет.

М. ИСАЕВА,
Урус-Мартановски района «Труд» совхоза доярка. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутат.

ХЬАН НОВКЪОСТАЛГА ХЬЕЖ?

«Чеченингушпромстройматериалы» яхача производственни объединенена чуйоагIача предприятешта юкъе йоккхагIчарех я № 2 йолча гIишлон материалий комбината коллектив. Цо план кхоачашъярах дуккхача даькъе тийша я бIарччача объединене коллектив ший декхарех лоархIаелга. Укх тIеххьарча шерашка даим тIехьаюсаш хьайоагIа комбината коллектив. Масала, соахка цо арахецанзар 470 эзар кирпишк. Из бахьан долаш болхлой алапеш тIа-тIа лохлуш, цар балхах дог лелхаш, цунца дувзаденна каст-каста балхара уж дIабувлаш, хувцалуш дукха моттигаш нийсъеннай.

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра доккхий декхараш тIаийцадар комбината болхлоша. Цар дош делар производствана интенсификаци яра, болхлой творчески хьинар айдара, дисциплина чIоагIъяра чотагIа шера план 30 декабре кхоачашъе, лаьрхIачул совгIа 30 эзар сом мах бола продукци маьхалъяккха, йоагIачул дукхагIа бIаь эзар кирпишк, бIаь тонн битумни каьхат арахеца.

Мишта кхоачашду-теш цар уж? Цхьайтта бетта баьча балха итогашка хьежача кхьметтел план а кхоачашъелга догдоахалга дац. Ер шу доладелча денз цар ара ца хецаш йисай 559 эзар сом мах бола продукци. Поставкаш яра договорни декхараш кхоачашдаьдац. 93,1 процент мара. Цхьайтта бетта смежникашка дIа ца кхоачаш йисай 558 эзар сома маьха продукци.

Хьаеча продукцега дIадодар оттабаьча боарамал дукхагIа да. ШийтталагIа пятилетка йолаелча денз комбината коллективо ара ца хецаш йисай 22 миллион гаргга кирпишк. ТIаккха дог доахалга дий цун, ше денна дош кхоачашдарга?

— ХIара шера болх вогIа хIана бу комбинато? Предприяте болхлоша, цехий кулгалхоша цхьан багара доагIаш санна дувц:

— Цун бахьанаш дукха да. Керттердар да нах ца латташ хилар, къаьстта лакха квалификаци яраш. ХIара шера дукха болхлой хувцалу цхьаккха механизаци ца хиларах, алапеш лоха да.

ЦхьоалагIча цеха начальника Мутушев Ахьмад-Хана, бараийтта шера укхаза къахьегаш йолча цеха начальника Шалимова Ольга Ивановнас, къахьегамеи алапеи отдела начальника Тихомирова Галина Петровнас, кхычар дувцачогIа цу бахьаний овлаш гаьннара хьадоагIаш да: болхлой къахьегами царна юкъера социалистически яхьи геттара во вIаштIехьъяккхар, балха ханахи производственни мощностехи эсала пайда ийбар, технологически дисциплина телхаеш дукха моттигаш нийсъялар, материально-технически Iалашо елга чIоагIа ледара лелар, иштта кхыдараш.

Лакхе дувцаш дар бакъдеш дукха масалаш доаладе йиш я. Къаьна, тишъенна оборудовани каст-каста йохаш болх юкъагIбоах. Нагахьа санна пресса е кхыйола хIама ехача сахьаташ даха дезаш хул эшаш йола запасной оатхалаш, е болх бе дIайолаялийта резервни оборудовани ца хиларах. Уж гIулакхаш нийслушше предприятера слесараш кхыча балхаш тIа хьежабу, болхлой тоъаш боацандаь.

Укх шера март бетта, цхьоалагIча цехерча Калюжная керте латтача сменас 11100 кирпишк брак йир, Магомадова сменас — ялх эзар кирхишк, шоллагIча цехерча Шапиева сменас 3900 кирпишк, Тапуевай сменас 14100 хилар. Иштта брак йолаш моттигаш нийслу хIара бетта. Брак ярах комбината хулаш дола зе доккха да, цхьабакъда, цу гIулакха бехкечарга из хьа-м текхийтац. Дика йоаца продукци арахецарах сменай, цехий кулгалхошта етташ йола выговораш дукха я, сов дукха уж еттарах, царга баьннаб уж, царех дош а хетац царна.

ТIадоагIача шера госприемкага, ше-шийна финансировани яра системага а яьна болх бе йолаяла езача комбинатера гIулакхаш «кий а яьккха мара да тIавоагIарвоацаш» да. ХIаьта уж тоадара, коллектив нийсача новкъа яккхара хIанз укх сахьате, ер ма дий аьнна, деш хIама дац.

ХIаьта комбината коллективана тIадиса паччахьалкхен декхараш тIерадIадахара, коллективага ритмично болх байтара де дезараш дукха да.

Долче, цар хIанззе уйла а яь, пятилетка кхоалагIча шера овлангара денз болх тоабе декхарийла ба комбината кулгалхой, общественни организацеш, берригга болхлой. ХIанзалца санна дIахо болх бе йиш йоацалга къаьгга хьахьекхад мехка шерра яржаш латтача перестройка.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ЙИЗЗА ХОЗРАСЧЕТ — ХАНО ДIАДЕХАР

Кердача шера цхьоалагIча январе денз йиззача хозрасчетагIеи ше-шийна финансировани яреи системагIа болх бе йоалалуш я К. А. Айрапетян керте латтача мовхьаш тIадоттеи тIера Iодахеи Грозненски механизированни дистанце коллектив. Цу системага ялара мишта кийчъеннай из?

Белорусски экспериментага из коллектив яьнначул тIехьагIарча шийтталагIча пятилетка цхьан шереи итт беттеи къахьегама овсарле 5,1 процент лакхъелар. ПланагIа бе лаьрхIачул тIех ззараш сом пайда бир.

Предприяте баланса тIера дIаяккха еза е кхыча предприятена дIаяхьийта еза оборудовани хьакъоастаяьй. Предприятех (объединенех) дола паччахьалкхен Закон юкъедоаладарца дукхагIа бокъонаш хул коллектива. Ше хозрасчетага йоалача хана, лакхера указанеш лургья яхаш, ха а ца йоаеш, цо чIоаггIа уйла йир пайда барей доходаш ярей наькъаш лахара. Масала, механизированни дистанце машиннаькъахоша бахача наха сварочни балхаш дергда, ремонт а еш, зарядка ергья аккумуляторни батареяшта, заказчика материалех столярни хIамаш ергья, иштта кхы дIахо.

ТIадоттачеи тIера Iодоахачеи мовхьашка хьежжа керда калькулящеш оттайир, 1988—1990 шерашта лаьрхIа йола экономически нормативаш дIайовзийтар.

Кердача системага ялара дуккха балхаш даьдале а, укх шера дистанце коллективо доаха производственни хьокхамаш во да. Халкъа боахама мовхьаш тIадоттара паччахьалкхен план кхоачашъяьяц. Юкъера лаьрхIача дийнахьи буси вагонаш Iойоассаяр боагтIача боарамал 10,3 процент кIезигагIа да, 68 вагон Iойоассае езача йоассаеш яр 61 вагон мара яц. Мовхьаш тIадоттаргеи тIера Iодахаргеи дIабода мах лохбара заданеш а кхоачашъяьяц. ХIара болхлочоа дIалаьрхIача къахьегама овсарле лакхъярал сихагIа дегIаух алапи. 1988 шера цхьоалагIча январе денз кердача хьалашка болх бе доладелча цхьаккха дича а нийсдалийта йиш йолаш гIулакх дац из.

Зе а деш, болх беш я Грозненски производственни участка коллектив. Дукхьал укх шера итт бетта цо даь зе хилар 6,4 эзар сом да. Мовхьаш тIадоттареи тIера Iодахареи план 98,3 процент мара кхоачашъяьяц, уж тIадоттарга дIабода мах боагIача боарамал 0,9 процент тIех ба. Ханкалински участка коллективо а грузопереработка задани 89 процент мара кхоачашъяьяц, къахьегама овсарле йоагIачул 2,8 процент лохагIа я. Къаьстта кIезига вагонаш Iойоассаю бийсан, салоIача деношка, деза денош долча хана. ХIара дийнахьи буси делкъел тIехьагIа ялх сахьат доалача хана юкъера лаьрхIача Iо ца йоассаеш юс 12 вагон. Уж санна дола кхоачамбоацараш цхьаккха дича ла мегаргдолаш дац йиззача хозрасчетагIеи ше-шийна финансировани яран йолча системага яьннача коллективай балха тIа.

Уж ца нийсдалийта йиш йолаш я коллектив. ТIера дIакъайла вагонаш Iойоассаелга де деза лакха айъяь эстакада йолча Ханкала яхача станце кхоалагIча наькъа тIа. Дистанце грузо-подъемни механизмашта плановопредупредительни ремонт яра график оттае еза. ДукхагIа мовхьаш дIаувза деза Грозный, Алды, Ханкала яхача станцешкара шоаттеи кIирани деношка, цIей долча деношка. Ханкале деза мовхьаш тIадоттачеи тIера Iодоахачеи дийнахьи буси хадданза кранаша болх берг-болаш гIулакхаш вIаштIехьдаха деза. Дистанце ерригача участкашка шин сменагIа болх белга юкъедоаладе деза. Ца эша керттера фондаш предприяте баланса тIера списани а яь, дIаяха еза.

Планировани кердача системага яьнначул тIехьагIа уж дерригa хIамаш ца дича даргдац.

Н. КУДИНОВА,
Къулбаседа Кавказа машиннаькъа Грозненски отделене планово - экономически отдела начальник.

ТЕССА ДИТАД

Цифраша къоарзъяь, йоккха каьхата лист хьалхашка а йилла вагIар Назрановски РАПО племенной болх лелабу керттера зоотехник Мальсагов Гирихан.

— Сен уйла еш, фу лоархIаш - дагардеш вагIа хьо? — хаьттар аз цунга.

— Районе укх шера даь Iаьсий дагардеш вагIа, — аьлар цо.

— Дукха дий?

— ГIадваха хIама дац...

Иштта дIайолаелар цунцара са интервью. Да а дац гIулакхаш дика. Юкъера лаьрхIача хIара 100 Iатта тIехьара 79 Iасилг мара хьакъоастадаьдац районе, планагIа 85 доагIача. 3720 Iатта тIехьа, хьалкхедаьр 2938 Iасилг мара дац — планал 224 кIезигагIа. Вешта аьлча, бIарчча Iул доацаш йисай район.

— Бахьан?

— Бахьанаш-м шортта да. Хьайбаш кхоалагIча плане лоаттаду совхозашка: эггара хьалха — шура, цул тIехьагIа дулх, тIаккха — Iаьсий. Совхоза кулгалхой, специалисташ бицлу шура а дулх а даккхара керттера дар доахана Iул дебадар долга.

— ДагадоагIа, массехк шу хьалха цхьа ферма йисанзар районе кхыча областашкара доаладаь дикача фух дола доахан чу ца доаладеш. КIезига шура лураш дIа а доахаш, дIаоттадир уж. Цу гIулакхо хIама эргадаьккхадий?

— Уж дахка доладеннача хана кIезиг-дукха деба доладеннадар хьайбаш. Масала, 1984 шера хIара бIаь Iатта тIехьара 69 Iасилг мара кхедаь хиннадеце, 1985 шера 73 кхедир, 1986 шера — 79. Укх шера а цу цифра тIа сецад гIулакх. Селекционни а племенной а болх кIезиг-дукха дог а лазаш, хьабе гIертача моттигашка гIулакхаш дикагIа лел. Хьаэцаргья вай шн совхоз: «Маяк», «40 лет Октября». «Маяке» хIара 100 Iатта тIехьа 82 Iасилг кхедаьд укх шера, «40 лет Октября» 69 мара дац.

Зооветеринарни, племенной болх во лелабац «Экажевский», «Назрановский» совхозашка а. Шинна боахаме 80 Iасилг кхедаьд хIара 100 Iатта тIехьа.

— Фу бахьан да «40 лет Октября» яха совхозо хьайбаш дебаделга сел кIалдитар?

— Цигарча кулгалхоша, специалисташа хьалхатувса бахьан: дIадахача Iай, доакъар ца таарах дукха доахан Iаьхара дисар.

— КIал кIийле йолаш дий из?

— Дац. Бехк тIера баккха гIерталга да-кх. ТIаккха «Маяк»? ДIадахача Iай доакъарга диллача цул кIалйиса совхоз яцар районе. Цига мишта вIаштIехьдаьннад иззал Iаьсий кхеде а кIалхардаха а?

Бакълув специалист. Из бахьан хьалхатувсараш бехказбе йиш йолаш цхьаккха хIама дац цу совхозе. ХIара ферме зоотехник, веттехник, осеменатор, кхы мел эша специалисташ ба, болх хьабе мел эшар а да. Фуд ца тоъар? ТIахьожам, учет, селекционни болх. Мала тешаргва цигарча дикача фух долча укх шера дахка дезаш хиннача 400 шинаро 6 Iасилг мара даьдац, аьлча? Лазарах денна е етт остбаьнна дIаяздаьраш 30 совгIа мара дац. БIарчча Iул Iаьхара дисад? Уж Iаьхара дисара бахьан доакъар ца таар да, аьлча теша хала да.

— Гирихан, соахка а цул хьалхарча шерашка а «лазара кхуврч» боалл цига, яхаш ювцаш яр совхоз-техникума ферма. ВIалла тоаденна хIама дий цига?

— Телха деце, тоаденна хIама дац. Зе дар мара, беш пайда а бац цу фермо. Дикача фух дола 350 шинара доаладаьдар цига массехк шу хьалха. Бруццелезои туберкулезои кIалдитар уж. ХIанз царех 160 мара дисадац. Уж а да цамогаш.

— Вожаш мича дихьад?

— Вожаш дулха дIачулуш а урс хьекхаш доадеш а дIадаьхад. Цига-м, бакъдар ха а хала да. ХIана аьлча, шера шозза-кхозза хувцалуш ба цу ферма кулгалхой, специалисташ. Хьабеш цхьаккха зоотехнически, ветеринарни, селекционни болх бац.

Цхьабараштa сов къахьа хеталургдола бакъдар да Мальсагов Гирихана дийцар. РАПО кулгалхоша, беррига специалисташа цIенхаштта теркам тIабахийта безача а овлангара эргадаккха дезача а кхьачад районе хьайбаш дедабадара гIулакх.

М. ЗАНГИЕВ,
тха соб. корр.

Законаш довза

Укх деношка хилар НохчГIалгIай АССР юстице министерстверча наха юкъе правови пропаганда яреи правови кхетам балареи межведомственни республикански координационно-методически совета заседани. Цига дийцар хьатIадоагIача шера 1-ча январе юкъедоаладеча паччахьалкхен предприятех (объединенех) дола СССР Закон шерра дIадовзийтара чакхдаха лерхIача гIулакхех. Масала, из болх дикагIа лелабара оттаьча плана тIа белгалдаьд лекторий - юристий семинар е халкъа боахама доалдара перестройка еча юридически службай лоархIам айбе. Юстице а чурча гIулакхий а министерствай коллегаша, республика Лакхехьарча суда президиумо, адвокатий коллеге, «Знание» общества правлене дакъа лоацаргда къахьегама коллективашка из Закон довзийтача.

Предприятех (объединенех) дола а граждааний бокъонаш IотеIаеш гIулакхаш тIарча наха леладу нийса доаца хIамаш суде дувцийта дIачутелара порядках дола а законаш Iомадергда халкъа университеташка, квалификаци лакхъяра курсашка, кхычахьа.

Из болх беча хьинаре дакъа лоацаргда газеташа, телевидене, радиос.

Из деррига тIадерзадаьда, белгалдоахар совета заседане, радикальни экономически реформа лерттIа чакхъяккхара, демократи а гласность а дукхагIа хилийтара, наьха хьинар айдара.

Машиннаькъа Грозненски отделене а Грозненски авиапредприяте а кадрашта нравственно - правови кхетам балара даькъе дувлийтача цIенхашттача кхоачамбоацарех дийцар совета заседане къамаьлаш даьраша. Цу шиннахьа моттигаш нийслу социалистически доалар менна болаш общественни моттигашка нийсбаларах цар болхлой милице кхувлаш. Советски законодательствана пропаганда еча, нравственно - правови кхетам луча ледара дакъа лоац машиннаькъа а фегарча а транспорта предприятей общественни формированеша, профсоюзни комитеташа, новкъостий судаша, профилактика советаша, комсомола комитеташа, малараш меларан алкоголизмаиен духьала къовсам лоаттабеча комиссеша. Масала, машиннаькъа отделене бIарччача шера уж нийрча хIамаш леладеча наьха цхьа дош дийцадац.

Малараш мелаш, наркотикашца базар еш, къоалаш деш моттигаш нийслу авиапредприяте а.

Общественни порядок лораеча шоай лоIамеча халкъа дружинашта правови кхетам балар тоадарах Гудермесскии Ленински районий дружинаша беча балхах дола дош а дийцар совета заседане.

СПИДи ЦУН ПРОФИЛАКТИКЕИ

Укх тIеххьарча хана мара наха юкъе дукха дувца даланза лазар да СПИД яхар. Из кхийттачун имунни система толхаеш а организма низ бохабеш а да из.

Рака а лейкоза а вирусий группагIа йола, хьалха йовзаш хинна йоаца вирус хьаю цу лазаро. Франце из вирус кораьй 1983 шера, хIаьта США — 1984 шера.

Из мичахьара хьахиннай ховш дац, бакъда, из керда ца хиларен дуккхача хана денз дунен тIа лелаш хиларен даннеш йолаш я. Из лазар кхийттача саго кхыйола инфекцеш цу сахьате тIалоац.

Вирус дIа-юха йоал цIеца. Из лазар гуча а ца доалаш, дIадаржаш а нийслу. Хьакхийттачул тIехьагIа пхе шерага кхаччалца гуча ца доалаш моттиг нийслу.

СПИД яха лазар кхетара белгалонаш я: сиха кIаьдвалар, гIелвалар, багара мотт кIайбалар, иштта кхыдараш а.

Из лазар кхетара клинически белгалонаш айхха вирусаца бувзам болаш я. Имунни система функци талхар бахьан долаш лазар шоздагIа кхета йиш я.

США-рен Малхбузен Европерен СПИД кхийтта, цамогаш болчарех 85 процент гаргга барашкара нагтахьа мара ца хула шин тайпара лазар гучадаьннад: пневмоциста, дегIа тIара саркома яха лазар.

Из дIадоал цамогаш йолча наьнагара берага, унахочоа цIий тохарца, бIеха маха тохарца, масала, наркоманаша.

ДукхагIа цамогаш хулараш ба 20—39 шу даьннараш, царна юкъе гомосексуалисташ, бисексуалисташ, наркоманаш, цхьан маьхаца дуккханешта уколаш еш бараш.

ХIанз а йовзаш яц СПИДа духьала профилактика еш, дарба деш йола молхаш. 1981 шера денз укх тIехьарча кхаь шерага кхаччалца СПИД кхийтта беррига нах байнаб, хIаьта цу кхаь шера 80 процент совгIа нах.

Из лазар цIенденна дIадоаккхаш эффективни молхаш гучаяьхаяц. СПИДа духьала йола вакцина гучайоккхаш балхаш деш ба.

СПИД дIа ца даржийтара наькъаш да: донорашкара хьаэцача цIега дикка теркам тIабахийта хьажар, детташ долча маьхашта йоагтIача бесса стерилизаци яр, цIаьхха байзача нахаца интимни гIулакх ца леладар.

ЦIецен цун продукташцен из кхераме лазар дIа-юхаца далийтар духьа хIара сагага, къаьстта донорий цIега хьажа беза.

Б. ТЕСЛЕНКО,
лор.

КЪОНА БОЛХЛОЙ IОМАБУ

Болхлой класс хьалъюзаргйола кагий нахи мехкарийи къахьега Iомабара, царна балха говзал хьехара чIоагIа йоакхо ю тха заводе. Къоначa болхлошта балха говзал Iомаю, кхетам лу болхлой хьехамчаша аппаратчикаша Х. Г. Богатыревас, Т. И. Суховас, Р. Н. Бабиновас, слесараша С. А. Фидянина, А. Н. Брыкова, лаборанташа П. А. Газдиевас, А. И. Тинайловас, кхычар.

Иштта цар Iомабеча нахах тIехьагIа хьахул говза болхлой, хьаIов цар опыт. ДIадийнача гих хьатIайоала хIама санна, хьехамчаша хьийгача къих беркат доал, уж шоаш санна болхлой хьахул цар хьийхарех.

Дукха ха хетац Ерошова Любовь, Газдиева ПаьтIамат, Саксонов Игорь заводе балха баьхка. Феррохромичносульфаташ еча производства аппаратчика, республика заслуженни мехкдаьттахочо Николай Васильевич Яцука ше болх беча предприяте яьккхача хана дукха къона болхлой Iомабаьб.

Заводе керда къона болхло массаза воагIа. Дагадох сенгара дIадолалургда из Iомаве. ХIаьта нах берригаш а цхьатарра мича-б. Из доагIа сага оамалах, цун профессиональни навыкех, технологи йовза цунна харах, кхычох. Цудухьа хIара сагаца гIулакх леладе деза цун оамалга, кхыча башхалонашка хьежжа.

ХIанз заводе йоагIа чоалхане техника, продукци дикагIа хьае еза, дисциплина чIоагIагIа хила, хIама дикагIа вIаштIехьдаккха деза. Къахьега волалуча къонача сага низкъала да цIаккха ца хиннача хьале дIаволавала, коллективе чIоагIьяла, цига шийн моттиг хьалаха, шийн хьашташ юкъарча хьашташца тарде. Цудухьа цунна чIоагIа эш хьехамча. Цо зIамига а доккха а дар довзийтаргда, новкъостал дергда отташ йола халонаш сихагIа дIаяха, тешаме болхло хьахила.

Заводе болх беш ва шовзткъанел совгIа хьехамча. Из цифра массаза цхьан мегте, хувца ца луш латтац: керда кагирхой боагIа, керда хьехамчий а эш. Керттера дар да кхетама болх царца дика бар, дега йIовхал, шийн говзал царна дIаяла хар. Боахама доалдара кердача хьалашка кхетам балара юкъмоттиг бригада, смена советага кхоач. Цо бала беза кагирхошта коллективаца тарбалара, кхыча болхлошца гIулакхаш леладара кхетам.

Цеха, завода профсоюзни комитеташа юкъарчал доацаш дакъа лаца деза эггара лоархIаме дола дешаш къоастадеча. ХIаьта теркалле ца деза дешаш цига вIалла а дац.

Хьехамчий е бригада совета декхар да кагирхой хадданза эргаювлаш тоалу говзал шаьръяр а. Тханцига дика бувц кхоалагIча степена Къахьегама Сийлен орден лелаю аппаратчицаш Валентина Павлова, КПСС НохчГIалгIай обкома член Любовь Ерошова, упаковщица Вера Зольмановна Корнилова, кхы дуккхабараш а.

Профкомо оттаьй кагирхой хьехамчех йола положени. Цу тIа оттадаь да кагирхошта кхетам луча саго де мел дезар. Сенна эш хьехамчий балха луш йола регламентаци? Царга шоай лоIаме болх байтача, кагирхой дегага бола никъ шоашка лахийтача бакъахьа хургдацарteш? Хьехамчашта юкъе дукха ба наха сий деш бола болхлойн специалисташи, хIаьта царца ба юххьанца заводе баьхкача кагирхошца гIулакхаш леладе ховш бола нах. Луча керттердар: вай ханарча производства чоалхане декхараш кхоачашле, социалистически яхьа юкъе хьинаре дакъа лаца, рузкъан кхом баран дикал лакхъяран тIехьа къовсам лоаттабе ховргдола болхло хьалкхевар да. Хьехамчех йолча положене тIа белгалдаь да болхлой керда тIехье Iомаечеи кхетаечеи специалиста керттера декхараш.

ХIаьта малав хьехамча? Из ва балха йоккха говзал йола, из кхычарга дIайовзийта, балхаца творчески гIулакх долаш вола, балхах дог лазаш вола саг. Опыт йолча хьехамхочоа массаза а гургда ученико ду гIалаташ, цун ка ца йоалача новкъостал дергда, из новкъа воаккхаргва.

Завода болхлошта дагавоагIа Кострикин Василий. Дукха дувца дийзар цунца. Цун балха тIа деррига а далацар вIаштIехьа, сайрийнарча школе ца водаш урокаш ухийтар. БоккхагIбола новкъостий цунна цIагIа наIарга баха хилар массехказа. Гучадаьлар цIагIара хьал цун дика ца хилар, общежите моттиг яьккхар цунна. ЗIамига саг тоавелар, эскаре гIулакх деш хинна цIавенав, юха а шийн балха дIаэттав, коллективах дезал хиннаб цунна.

ХIаьта къонача коммуниста, токара вицвеннавац «халагIчарех» вола Комаков Сергей. Цунах а саг вир. Хьехамчаша деча гIулакхех цхьадараш мара дац уж. ХIаьта заводе дуккхача хана денз традици а хинна дIаэтта хIама да зIамигача саго экзамен дIалуча хана цун хьехамча цунна уллув хилар. Комиссе баркал оал цу шиннена а: саг дика кхетаварах а даь хьехар хьаэцарах а.

Хьехамчех тийша дукха да. Шийн болх бе а кхычоа говзал Iомае, кхетам бала беза цар.

Ленински комсомола лауреат волча опытни хьехамчас слесара Храмов Петра дувц: «Цкъаза сай болх мукъагIа булубалар сога, аьнна, хеташ ха йоагIа, цу ханна ученикаш а ба хьо эшаш, ХIаьта эггара хьалха царга хьажа отт хьо».

16 шу да заводе газаца цIи йоагаеш Евдощенко Тамара Гавриловна йола. Цхьа моллагIча тайпара хиннадац цун вахар. Барайтта шу даьннача хана фронте яхай из. ТIом чакхбаллалца цига хиннай. Вахара дукха зем баьккха саг я из. Шийна могачогIа кагирхошта дикадар хьех цо. Из къонача болхлошца вIашагIкхийте хул, къаьстта дукха хилар иштта вIашагIкхетараш Сийлахь-боккхача Октябра 70 шу дизарца дувзаденна. Дукха ха яр из салоIаш хила еза. Фронте чIоагIъеннача цун бIукъажац цхьанна а хIамах. Ше дийха а дийха яхар из цхьоалагIча цехе балха. ХIаьта из цех ер шу аханел тIехдаьнначул тIехьагIа мара болх бе йолаялийтаяц. Мастера опыт чIоагIа накъаьялар цунна кердача коллективе.

Массаза а кагирхошта юкъе ва энергомеханическа цеха слесарь. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеран Кравченко Иван Андреевич. Из коллективе сий деш саг ва. Воккха саг хиларах деш дац из сий, общества болча пайдана хьаьнала къахьегарагIа, нахаца дог цIена хиларагIа деш да. Иван Андреевич завода партбюро членалла хержав.

Заводе нийслуш да, новкъа хете а, хьехамча хьахаржара гIулакх формальни деш. Иштта хIама хилар, масала, слесарца Гренадеров Викторца. Цо ученикаш Iомабар, кетам балар латтар «из хьадал», «ер дIахьол» яхаш царга шийна гIулакхаш дайтарах. Иштта волча «хьехамчах» дог эккх кагирхой, безам болац коллективах. Из зене да. ТIеххьара а хьехамчалара дIаваьккхар из.

Керда болхло проходнойх чакх а валалехьа тха заводе йоакхо ю цун. ШоллагIа шу да подшефни школа дешархошта заводе производственни говзал Iомаю. Сунженски района кхыча школашкара дешархой а ух заводе. Экскурсешка ухача берашта бовзийт заводе беш бола болх, предприяти дегIаахара перспективаш. Айхха бувзам лоаттабу заводо Карабулакерча къонача техникий станцеца. Укхаза дешархоша балха профессеш, къахьегамеи технически навыкаш Iомаю.

Мехка доккхий хувцамаш хул хIанз. Перестройка кхоач вай вахара массе а моттиге, цо дIадех хьатIакхувш бола къахьега нах кхы а дукхагIа кхетабелга. Цу тIехь эггара боккхагIа лоархIам болаш ба хьехамчий. Цар балха говзал Iомаярал совгIа, хьахулача болхлой сменана дика граждански оамалаш Iомаю, вахара хьинаре позици лоацийт.

А. СИНЧИНОВ,
химически реагентий Карабулакски завода партбюро секретарь.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Ханаш хувцалу, хIаьта царца хьашташ а. Сихача заманга хьежжа таханарча ГIор-Дадеша дукха моттигаш йолча велосипеда «нувр» тиллай — берашта кердача шера совгIаташ сихагIа дIакхачийтара (Швепнице, ГДР).

АДН—ТАСС.

Сага бокъонех дола бакъдар

«АМЕРИКАНСКИ ДЕМОКРАТЕ» БОКЪОНАШ ЦХЬАТАРРА ЯЦ

Цхьан товарни поезда чура Сьерра Бланка (Техас) яхача станце корадир Мексикерча нелегальни иммигрантий 18 дакъа. Цхьа хьаьдда мах лургболаш уж доазол дехьа дIабахийта шийна тIайийца хиннад Чапулин аьле наха цIи йоаккхача хIама лелалуча цхьан саго. Вагона чу бехкаб цо уж, чубехкачча битаб. Цу чу са а дикъа байнаб... ДIадахача шера духхьала города Эль-Пасо секторе доазонцарча патрулаша соцабаьб бе болх лохаш къайлагIа США территоре тIа кхача гIерта 300 эзарнел совгIа бола мексиканцаш. Лоалахара шин паччахьалкхе екъаш додача Рио-Гранде яхача хил дехьа баьннараштa а таIазар хургда. Уж, ма дарра аьлча, бокъо йоацаш нах ба, къа ца хеташ боацабергба уж. Царех цкъаза «XX бIаьшерен лаьш» оал. Цхьадолча хоамегIа, ВIашагIкхийттача Штаташка иштта бола нелегальни иммигранташ 3,5 миллион саг ва.

Американски прессе цкъаза арайоал «нелегальни иммигрантий» хала хьал дувца статьяши репортажаши. Сатессача хана денз боад кховлабаллалца болх бу Аризоне лимонаш лохьаеш, Калифорне салати Техасе пасташи чуэцаш. Шийн бахьан доацаш алац бIаьхийча фермераша «Доллар даккхар духьа букарверза мара кхы хIама ховш вац мексиканец». Царна кIезига хIама лу. Уж массаза а полицех, доазонцарча служба агентех кхераш ба. ДIатокхалургдоаца деккхар хьаьрча ба уж. ДукхагIча даькъе уж бийсана чубохк, дийнахьа лорабу. Шоаш чуэттача даьх бовда белча царна къа ца хеташ етт, вера кхерам тIаоттабу, каралоацама цар бераш совцаду.

Боккъалдар аьлча, дуккха бола предпринимателаши хьал дола фермераши «XX-ча бIаьшерен лаьш» безаш ба: царга гIолла тIехбола пайда кхоач царга. Мексиканцашка мах боацаш болх байташ моттигаш а хул, тайп-тайпарча «юкъеувттарий» кара дола «дийна товар» лоархIаш уж бале а. Фермерашка 400—500 дол- [illegible]

тайп-тайпарча расистски организацеша, «мексикански иммигранташ» гоама а царца эгIазал а хилара тIахьехаш дола брошюраш арахец. 1987 шу долалуш юххье «Эуропео» яхача итальянски журнало араяьккхар куклукс-клана кулгалхо волча «имперски мага» Джеймс Фаррандса енна интервью. Цо, къаьстта аьлча, бехке бир мексикански иммигранташ, цар балха «моттигаш лечкъаю» яхаш, шоаш хьабаьхкача юхабахийта беза уж а йоах.

Расови дискриминаци а тIехьа, кIезига низ-Iоткъам тIалаттац «чиканос» оалача мексиканцех хьабаьннача США гражданашта. Цкъа «Эн Марча» яхача мексикански журнала тIа арадаьккхар бийнаш даьча сага сурт. Цунна кIал яздаьдар: «Со чиканос ва, хIалак хинна саг ва. Аз се чулаьттачоа новкъостал даьд миллионер хила, хIаьта сога цхьаккха хIама кхаьчадац. 40 шера болх баьб аз, са цхьаккха хIама дац...». «Чиканос» оаларий вахара куц миштад гойт «Иммигранташта йола центр» яхача Хьюстонерча (Техас) общественни организацена керте латтача священника Роберт Флореса дувцачо. Общества цар йолча моттигах цо дийцар: «Фу аргда цу хьакъехьа? Тха лаьтташ дIадаьха дар. Эггара кIезигагIа мах а луш болх бе овттадир тхо. ДарегIа шунаш а увттадеш, кхы хIама лургда, яхаш даьсса хабараш а дувцаш хоржамашка харжа тха йола бокъонаш иийора тхогара. Беча низахи нах боабеш хиларахи ца дийцача а... Со, масала, «англос» яхараша мексиканскичарех хьаваьнна хилар а диццолийтача оттавора. Дукхача шерашка испански меттала къамаьл де йиш йоацача оттаваьвар со... Англосаксонех хьаваьннача американцал шозза дукхагIа болх бе безаш вар со духхьала сай тайпан цIи бахьан».

ТIеххьарча даннеегIа, США вах испански мотт наьна мотт бола 18,8 миллион саг. Бахача кхыча наьха чул кхоалагIа дакъа кIезигагIа доход я цар. Царех 25 [illegible]

Юрий ГВОЗДЕВ,
АПН обозреватель.

БАГДАДЕРЧА ЯРМАРКЕ

Лоаллахарча маьждигера хьахоза муэдзина оаз, модни рок-ансамбла ашараш, динамикаца чIоагIагIа оалийта берий гIараш, «пепсиколен» дIайха бутербродаши дохкараша хьекха цIогIа — деррига цхьа гIар хинна вIашагIъийна, гулбеннача наьха гIар а хиле, дIадарж хIара дийнахьа дунен халкъашта юкъерча багдадски ярмарке.

1958 шера денз хIара гурахьа Ирака столице еча ярмарке хIанз баьхкаб 56 паччахьалкхен, 1400 йолча моттигерчеи доазол дехьарчеи компаней а фирмай а викалаш. Керда клиенташ тIаоза, тIехьагIа базар яра царца барт бе гIерташ хилар яр Ярмарке дакъалоацарий павильонийн экспозицейи башхало.

Сийрда хьежача маьлха сердалоно къоагаьяча лоа санна кIайча «мерседесашта», японски «тойтий» тIеххьарча моделашта, бразильски «пассафашта» бIарг тIалокхалацар.

США павильона юххе хьалъяьча йоккха йоацача бешкарта сабаре йол юаш бар шин етт. Американски бизнесменаша моттигерча специалисташка дохкаш дар уж доахан. Саудовски павильоне мехкдаьтта продуктай образецашца цхьана дохкаш дар безача маьха жовхьарашца кхаьла товраш. Ланкийски экспозицена хьалхашка очерадагIа овттар бокъонца долча цейлонски чаь пела мала нах.

Вай мехка павильон белгалъяр дукха а тайп-тайпара а повараш, промышленнии энергетически объектий макеташ хиларца. Шийн къаьстта экспозици а йолаш ярмарке дакъа лоацаш яр Туркменски ССР.

Инийлла йолча майдане массаза а дукха нах хулар кердача «Москвичаи» «ВАЗ-2108» яхачоан гонахьа. 60 шераш доладеннача хана денз моттигерча рынке аха йолаеннай советски автомобилаш. Мехка гIишлош еча кIезнга яц «Волгаш», парца къаьнарча, бакъда болх бара тешаме йола «ГАЗ-21» яхараш а. ХIанз Ирака автомобильни парке я тайп-тайпара йола доазол дехьара маркаш, бакъда, тIеххьара советски моделаш дукхагIа еза.

Къаьга цIе басар хьекхача харьковски П-150К яхача тракторга хьежар со иракски инженераца Джалилаца. Кхо шу хьалха цо йистеяьккхай мински юртбоахама институт, хIанз иракски юрта механизаторашта Iомабеш а ва.

[illegible]

Юрий ЗИНИН,
Евгений ЛИСКИТЕНКО,
АПН корреспонденташ.
Багдад.

Американерча моцала проблема [illegible]

В. ПОЛЯНСКЕ сурт.
ТАСС.

«СЕРДАЛО»-88

Мишта хургда из! Ший оагlош тlа малагlа проблемаш уттаергья цо! Газета чулоацам кlоаргбара, материалаш дикагlа хилийтара, бухсоццаш царех хьабоала пайда боккхагlа хилийтара фу дича бакъахьа да! Уж а дуккха кхыдола а хаттараш уттт редакционни коллективана хьалхашка хьатlадоагlача шера бергболча балха планаш уттаеча хана. Оахоша де лерхlачун хьакъехьа тахан шуца, газет дешараш, дагадала лаьрхlад оаха. Тхо теш цу даькъе оаш новкъостал дергхиларах, газета тlа хилча бакъахьа хета темаш белгалйоахаргхиларах.

Ховш ма хиллара, 1988 шера 1-ча январе денз массанахьа а юкъедоаладу предприятех (объединенех) дола СССР Закон. Йиззача хозрасчетси шоаш-шоашта финансировани яреи хьалашка болх бе долалу республика промышленноста керттера доакъош, ерригa транспорт, агропромышленни комплекса дуккха участкаш. Цунца дувзаденна газета отделий керттерча темаех хургья радикальни экономически реформа чакхйоаккхалга, общественни вахара демократизаци елга, массанахьа гласность а дисциплина а хулга. Уж дешаш кlоаргга дувцара оаха юкъеозаргба lилманхой, партийни болхлой, боахама кулгалхой, къахьегамхой, юристаш, хьаелларгья керда рубрикаш.

Кхы а чlоагlагlа теркам тlабохийтаргба перестройкас дlадеххача тайпара юххьанцарча партийни организацей а партийни комитетий а балха стиль эргайоаккхаш тоахра, цар денал айдара, коммунистий, авангардни лоархlам лакхбара, идейно - политически нравственнии кхетам лулга тоадара, цкъа тlаийяь решенеш мишта кхоачашъю хьожаш тlахьожам лоаттабара. Соахка а санна, «Сердалос» яздергда «Кхомбар», «Дикал», «Унахцlено лораяр» яха программаш кхоачашъяра дечох.

Кlезига моттигаш нийслац отчет хозагlа хилийтар дуxьа, бригадни подрядагlа а дезала подрядагlа а болх бу коллективаш хьаьй алар духьа отчеташ а уттаеш, из лоархlаме керда хlама кога тlа ца оттийташ. Цу гlулакхе бехкебараш хьагучабахара, бригадни а дезала а подряда массанахьа шерра никъ хьабеллара гlо дергда «Сердало» журналиста ша, цун авторски активо.

Массехк дош ала доагlа «Вай — производства дай». «Керттердар — бехктокхами дисциплинеи» яхача рубрикех. Массехк шу да уж газето лелаю, хlаьта кердача шера а каст-каста хургья уж. Оаха цlераш йоахаргья болх талмастта бечар, брак йола продукци арахецачар, дисциплина а порядок а телхаечар, перестройка яра а дlахьалхашкахьа ухалга сихдара а тlехьа да тхо, яхаш шаьра хабараш а дувцаш, шоашкара инициатива ца гойтачар, кердачох къехкарий, бехктокхам шоашта дlатlазца безам боацарий.

Газето кхы а кpагlа уттадергда къахьегама ресурсех пайда эцара, хьадеш хlама а доацаш лела нах общественчи производствана юкъеозара промышленни предприятешка шоллагlеи кхоалагlеи сменаш хьаяра, хlанз йолаш йолча мощносташка, машинашка, оборудованега, бизза болх байтара дешаш.

«Сердало» дешараша зийна хургья «Соцкультбыта объекташ хьалъяра — цахаддаш терко» яха рубрика. Из оаха лелаю тоъал ха я. 1988 шера а дувцаргда партийни комитеташа, промышленни предприятей, колхозий а совхозий а кулгалхоша, халкъа депутатий моттигашкарча Советий исполкомаша, гlишлонхоша соцкультбыта объекташ: клубаш, культура цlеноаш, школаш, больницаш, деша даха ха йоацача берий учрежденеш, библиотекаш, кхыдола гlирсаш хьалдарах.

Шоана каст-каста гургья «Йиллача хана хьалъяьяха объекташ» яха рубрика. Хlана аьлча, дуккха моттигаш нийслу гlирсаш хьалдара ханаш тlехьайоахаш.

Социалистически яхь формализма мукхах lоцlенъяра, цун керда формаш хьагучаяхара а дlайовзийтара а хьалхалаттарий опытах дукхагlа яздара, из юкъейоалеча гlо дара шоай низ дlакхоачар дергда «Сердало» журналисташа. Газета тlа хургья «Мишта кхоачашду декхраш», «Хьалхалаттарий опыт — массанена». «Дика хоамаш», «Социалистически яхьа дневник» яха рубрикаш. Уж дешаш оаха уттадергда бетта цкъа арайоаккхача социалистически яхьа оагlон тlа а.

Ира критика ергья нах моральни а материальни а белгалбоахилга, яхьа итогаш елга талмастта леладеча партийни организацешта, профсоюзни комитеташта, предприятей а боахамий а кулгалхошта.

Газето даим йоакхо ергья нах коммунистически кхетам болаш, пролетарски интернационализма идеяшта мутlахьа болаш хьалкхебара, царна юкъера доттагlал чlоагlдара. Оаш зийна хургья «Вай — интернационалисташ» яха рубрика. Из каст-каста араювл укх тlеххьарча хана. Хlаьта интернациональни а патриотически а кхетам баларах дола къамаьл дlадоладаьр вар Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. Х. Боков. Кердача шера а из дlаходахьа дага я редакци.

Вай республике ди лелабераш, динеи къамани гlулакхаш цlаш да, аьнна хетараш хайра кlезиг ца луш хилар теркал а деш, леладергда оаха атеистически кхетам лулга. Хlана аьлча, националистически динеи предрассудкаш цхьанне шоллагlъяр хьаллоацаш а бахача наха интернациональни кхетам балара новкъарле еш а я.

Цудухьа, редакце коллективо партийни а советски а болхлой, яздархой, lилманхой, министерствай а ведомствай а кулгалхой, культура а искусства а болхлой шерра юкъе а озаш, хьагучабоахаргба заманца товш доацар а къаман сий доадеш а дар хьаллувцараш. Шерра пропаганда ергья кердача традицешта, обрядашта.

Газето уттаергья культура, литература, искусство дегlайоалаяра проблемаш, кепаеттаргья яздархой керда произведенеш, публицистически статьяш, къоначар стихаш. Кердача книжкех, спектаклех, выставкех рецензеш кийчъергья. Дукхагlа дувцаргда школьни реформа кхоачашъярах, юрташкарча культпросветучрежденеша, школаша, интеллигенце атеистически, тlемапатриотически, нравственни кхетам балара даькъе беча балхах.

Хан-ханнахьа арайоахаргья «Литературни оагlув», «Темаркъа» яха сатирически раздел, къахьегамхой письмой подборкаш.

Газето гучабоахаргба советски законаш телхадераш, къа а ца хьегаш баха гlертараш, базархой, социалистически доалахьенна тlаккхувдараш, приписказ ераш, гаргалонна а бовзара-безара а тlагlолла озабезам бераш, малара тlехьабаьннараш, кхыдола ийрча гlулакхаш леладераш.

Редакци дага я кердa кхалнаха хетаяь оагlув бетта цкъазза арахеца. Цу тlа оаха дувцаргда кхалнаха дукхьалъуттача проблемаех, бераш а цlа а леладе царна новкъостал дергдола материалаш кепаеттаргья, балха тlа а общественни вахаре а царна карагlдувлача дикача гlулакхех яздергда, женсоветий гlулакхаш довзийтаргда. Цу тlехьа шугара, газет дешараш, новкъостал эшаргда тхона. «Сердало» журналисташ теш: оаш хьинарегlа болча кхалнаьха адресаш довзийтаргхиларах.

Кердача шера кхы а дукха керда хlамаш гургда шоана газета оагlош тlа.

Вай тахан мел дувцар диза чакхдаккха тха дикагlа вlаштlехьдаргда, газет дешараш, редакце оаш дукхагlа каьхаташ ухийте. Хьаккхашта язде тхога шоай коллективе перестройка ярах, демократи а гласность а йоаржаярах, дlахьалхашкахьа ухалга сихдара новкъарле ечох, кхыдолча хlамаех.

Редакце дена цхьа письмо дитац оаха теркал ца деш, из яздаьчунна могаш дола новкъостал ца деш.

Цудухьа тхона чlоагlа лов газетацара шун гаргалол чlоагlъялар. Тlаккха мара хургдац «Сердало» массане деша безам боагlаш, перестройкас дlадеххача тайпара ира проблемаш уттаеш а областной партийни организаце шийна хьалхашка оттадаьча бехктокхаме декхараш кхочашдеш а.

Редакце болхлоша чlоагlа уйла ю «Сердало» сибат (верстка) хозагlа, газет дешарий безам тlаоттаргболашагlа хилийтара, цун «юхь» кхыча газеташта тара йоацаш хилийтара. Цу хьакъехьа оаха дича шоашта бакъахьа хетачох а язде тхога.

Тхона ловра хlара гlалгlай дезалга «Сердало» кхачар. Хlанзалца из ца яздаьрашкара оаха дех кхы ха дlа ца йохийташ укх 1-ча февpале денз ийдергдолаш из яздайтар.

Шун письмошка хьежаш да тхо, хьамсара газет дешараш. Язде тхога, дувла тхо долча, телефон тоха.

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕДКОЛЛЕГИ.

ХАШАГУЛЬГОВ Іаьла

ІАН КУЦ

* * *

Лакхе шортта го а боахаш,
лайчоалпингаш лаьтта лег,
лайво кlайяь шаьра аре,
аьта lоакъинг санна къег.

Селхан сийна яьгlа гаьнаш
тахан, ез а енна, сетт...
Хьеж со: бlарга мел гур,
гlанаш
долаш санна, эрга хет.

* * *

Сийсара лоа диллад доккха.
Іа чlоагlдала гlерт.
Доттагl, гой, ма хоза я-кха
Тахан е вай юрт.

Зиза дича мо, лай чило
кlайбаь багlа боал.
Соалоз дlа а ежа, хьунхо
наькъа кийчлуш воалл.

Бlарг ма кхоачча укх гlай
доацаш
малхо къегош кхаш.
Хьун чу сийна я хlанз
хьагуш
алхха сандаргlаш.

* * *

Іа а хьаэттар хlанз дена.
Лоа чов йича санна цlувз.
Той де вlашагlкхийтача
санна,
кхай тlа lаьржа хьаргlаш
хьувз.

Гуйре мехках яьлар едда,—
цул хозагlа ха лаьтта йий!
Унхо санна, кхерий метта
улл-кха шаво дийхка хий.
Дегlа холуш я lан шелал,
уттаеш са юхьа тlа цlел...
Цlог а ловзадеш ший, цогал
аргlанца йорт етташ лел.

Іан ха.
Х.-Б. ИСРАИЛОВА сурт.

ДОКТОРА БУТЕЙКА МЕТОДИКА

Изобретени яь 21 шуи 8 бутти баьнначул тlехьагlа мара авторски тешал хьайнцанзар новосибирски лора К. П. Бутейкос. Цун заявка дуккхача шерашка изобретенейн хlамаш гучадахареи гlулакхашта йолча СССР Паччахьалкхен Комитете саго теркал а ца еш дом тlа а бижа иллай. Цхьабакъда, хlанз деррига а чакхдаьннад. Изобретене приоритет Константин Павловичага, долче, вай мехкага юс. К. П. Бутейкос гучадаьккхад, кlоарга са дахаро артериальни цlийца йола углекислота кlезигъелга, цун кислотно-щелочни оагlорахьа чуувзилга. Хlаьта цо шийн аргlагlа клеткашкара химически реакци, веществаш дlа-хьа хувцалулга, организма иммунни духьале толхаю, цунца саг лазараштa духьала отталургвоацача воаккх. Цудухьа, кlоарга са дахара духьал оттаде деза тlагlолла талмастта са доахилга. Шийн методах К. П. Бутейкос кlоарга са доахилга дlадаккхара йола (ВЛГД) метод лоархl. Толаме дарба дара керттера услови лоархl цо цамогаш волчун деналца кlоарга са дахар кlезигдар. Из хlаранена де могаргдола хlама да. Духхьал цу методо, К. П. Бутейкос яхачох кхоанарча медицине молхаш а ца эшаш дуккхача лазарашта дарба дергда. Хlанзле а из толаме юкъекхувл бронхиальни астма, ишта са дахара органашца бувзам болча дуккхача лазарашта дарба деча.

Цу кердача методаца дарба дарах унахцlено меттаоттаьча наха чlоагlа баркал оал К. П. Бутейкона, бакъда медицина новатора никъ бехка гlертар цхьабола lилманхой - медикаш. Новосибирски лора дуккхача шерашка шийн метод чlоагlъярга а ца хьежаш пациентий унахцlено меттаоттаеча юкъекхийлай. Цу шерашка цо шийн гlончашца — методисташца 30 гаргга эзар сага унахцlено меттаоттаьй. К. П. Бутейкос яхачох, Новосибирске яь ца lеш мехка дуккхагlйолча региональни центрашка lилма - дарбана центраш хьае еза ха хьатlакхаьчай.

СУРТА ТlА: доктор Бутейко раьза ва. Цун зlамигача пациенткас Светланас дика са доах, цун унахцlено дикка тоаеннай.

Е. ШЕЛЯ сурт.
ТАСС фотохроника.

Белам а белхам а

Мовлатхан сагота яц

Соахка тха газето дийцадар Малгобеке, Толстоя улицагlа яхача Хамчиева Мовлатхана ше lеш йолча квартирах доагlа ахча дlа ца лукукалий ха йолга. Фу хувцаденнад цу хана денз? Хlама хувцаденнадац, хьахьаьрча декхар кхы а доккхагlа хилар мара. Цун боарам дукха хlама ца эшаш эзар сомага дlакхаьчаб.

— Цу сага фу дергда ховш дац тхо, — яхаш Іокадар Малгобекски горисполкома чуйоагlача ПУЖКХ болхлой. — Ткъо шу гаргга ха я Хамчиевас тхога бала бахьа. Нагахьа гучайоал из, жlалена тlехк тоссаш мо, кlеззига ахча хьалу. Тlаккха юка а къайлайоал. Цунца тlом лоаттабелга мара кхы деш хlама дац тха.

Ахча хьада аьнна боагlа ПУЖКХ болхлой юхачувхабе «низ» корабаьб Мовлатхана. Доккха овчарка ийцад цо. Хlаьта из биъ кога тlара хьайба шийвари наьхавари къеставеш оамал йолаш дац. Коммунальникаш-м хац сона, форма тlаювха милице болхлой а лоархlабац цунна аьттехьа баха. Адамий мотт ховш даларе, гlулакх ше ма дарра дlа ма дувцаргдарий цунга. Тlаккха-м эхь хийтта юхадала а мегар из. Амма, цунга даха дог дац.

Мовлатханаца яхье яьнна хьувз Школьная яхача улицагlа яха бувзама отделене болхло Точиева Хадишат. Цунга хьаьрча декхар 821 сом да. Хlара бетта алсамдоалаш а доагlа из.

Коммунальникашта кlезига халахетараш даьдац Горданова, Нурадилова, Ватутина улицагlа бахача Гандалоев Хамарзас, Галаева Зайнапа, Ахильгова Любас, кхы дуккхачар а. Хlаьта ерригача ПУЖКХ гlолла квартирашка бахача наха хьа ца луш тlадисар 30 эзар сомага дlакхоачаш латт. Из таьрахь хьахезача «хоастам бакх Малгобек кхы йоккхагlа йоацаш» яха уйла ессар са дег чу. Тlаккха-м вlалла дlатекха варгвоацаш декхар хургдар цох.

Тlаккха цхьаккха дарба доацаш лазар да-те из? Цунна дола жоп лакхе бийца «турпалаш» балха болча организацей бухгалтераша далар дог доах оаха. Дицде йиш яц, квартирех доагlар ханнахьа хьа ца лураш къа ца хьегаш доходаш йоахача нахах дlатоха безилга. Паччахьалкхен рузкъа деций цар юха къувлар...

С. СУЛТАНОВ.

ТlЕХДИКА БОЛХ

БАРАХ–СОВГlАТАШ

Вай мехка массе а мlинге къахьегаш ба академика М. Д. Миллионщикова цlерагlа Грозненски мехкдаьтта институт чакхъяьккха специалисташ, болх беш ба царех цхьабараш доазол арахьа а. Кадраш дика кийчъярах института хьехархой коллективана баркал оалаш хоамаш дукха ух мехка тайп-тайпарча моттигашкара. Из да институт чакхъяьккхараш теоретически а практически кийчо дика йолаш хилар, инженераша шоаш болх беча моттигашка дlахьокхалга.

Духха ха йоаццаш СССР лакхерчеи юкъерчеи специальни образоване министра «Балха тlа тlехдика толамаш дахарах» яха наькха тlа йоаллаю значок еннай института хьехархоштеи болхлоштеи. Царна юкъе ба доценташ, технически lилмай кандидаташ О. Мамаев, Б. Мельниченко, С. Посташ.

САЛОІАЧА ДЕНОШКА

ШОАТТДИ

В. И. Ленина цlерагlа ДК. 8.00. Барзкъаш дахен тегеи lомалу курсаш. 8.30. Машинкаца хьийза хlамаш ю курсаш. 8.40. Берий гитаристий кружок. 9.00. Массовикий-затейникий кружок. 11.00. Теникий театр. 15.00. «Корсама гонахьа» яха кердача шера представлени. 16.00. Халкъа драматически театр. 18.00. Балетни студи. 19.00. Кердача шера сайре.

Н. К. Крупскаяй цlерагlа ДК. 10.00. «Нокхарий леладер» яха клуб. 11.00. Авиамодельни кружок. 15.00. «Вlашагlкхетар» яха клуб. 18.00. «Унахцlено» яха клуб. 18.00. «Нагахьа санна корсам цlеращца зиза теха ялe» яха кердача шера сайре.

С. М. Кирова цlерагlа ДК. 17.00. «Тха бокъо я сакъердаме къахьега, бокъо я дика салаlа» яха кагирхой сайре.

Химикий ДК. 18.00. СССР 50 шу дизара цlерагlча Грозненски химически завода болхлошта лаьрхlа кердача шера бал-маскарад.

Просвещене болхлой Цlа. 12.00. «Майра минута» яха кердача шера фаьлг. 14.00. Дезала салоlа клуб. 14.00. «Кулга говза йоаллар» яха объединени. 16.00. Гитаристий ансамбль. 17.00. Хореографически студи.

«Красный молот» завода ДК. 10.00. lарбий мотт бувца lомалу. 12.00. Берий бальни халхарий кружокохьех. 15.00. «Дезал» яха клуб. «Кердача шера цlейш цlагlа». 15.00. Бешамаш лелае безам барий клуб. 17.00. Английски мотт lомабу кружок. 18.30. «Халхара талгlе» яха кагирхой салаlара сайре.

Пролетбата цlерагlа ДК. 14.00. «Чебурашкай доттагlий» яха киноклуб. 16.00. Игротека. 19.00. «Дика вlашагlкхетараш» яха клуб. «30-ра баьннараштa» салаlара сайре.

«Оргтехника» объединене ДК. 15.00. «Хургбола къона дезал» яха лакхерча классашкарча дешархой клуб. «Советски дезали цар функцеши». Тlемахоща-интернационалистащца вlашагlкхетар. 18.00. «Дохаргдоаца доттагlал» яха беседа.

КИМ-а цlерагlа клуб. 16.00. Тlемахоща - интернационалистащца вlашагlкхетара сайре. «Хьона, Даьхе, салтечун дог!».

ШВСМ спортзал. 10.00 Спортивни акробатикагlа йола НГlАССР кубок.

Малхбузен электрически сетей спортзал. 17.00. Волейболах йола РСФСР чемпионат.

№ 1 йолча СПТУ спортзал. 10.00. Кхувсаваларах йола НГlАССР кубок.

КlИРАНДИ

Филармоне зал. Берий халкъа филармони. 15.00. № 1 йолча берий музыкальни школа дешархой творчески отчет.

В. И. Ленина цlерагlа ДК. 8.00. Барзкъаш дахен тегеи lомалу курсаш. 8.30. Машинкаца хьийза хlамаш ю курсаш. 8.30. «Росинка» яха халхара ансамбль. 9.00. Балетни студи. 10.00. Радиотехнически кружок. 10.00. «Гlор-Дадан мастерской». 10.00. «Велакъажар» яха халкъа халхара ансамбль. 10.00. Джазови студи. 11.00. «Фаьлгийн приключенейн дунен тlа» яха киноклуб. 12.00. Бальни дискохалхарийн школа. 12.00. «Корсама гонахьа» яха кердача шера представлени. 13.00. Оперни студи. 13.00. «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбль. 19.00. Кердача шера сайре. 19.00. «30-ра баьннараштa» салаlара сайре.

Н. К. Крупскаяй цlерагlа ДК. 10.00. «Кердача шера хинна хlамаш» яха берий спектакль. 11.00. Барзкъаш дахен теген lомалу кружок. 15.00. Гитаристий кружок. 19.00. Кердача шера огонек.

С. М. Кирова цlерагlа ДК. 11.00. «Сакъердаме старташ». «Папа, мама, со — спортивни дезал».

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

26 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — «Хьасташ».
9.10 — «Хlана, сендухьа». Берашта лаьрхlа передача.
9.40 — «Къайле сенца я?». Документальни фильма премьера.
10.15 — «Саг. Лаьтта. Вселенни».
11.00 — Дизза къамаьл. «Хlара деннара гlулакхаш».
12.30 — Инде фестиваль СССР-ре.
12.55 — «Массанена а хlаранена а».
13.25 — Мультфильмаш: «Нани, lомае», «Снегурята». (РСФСР).
13.45 — «Социализма мехкашка». Телевизионни журнал.
14.30, 23.45 — «Кердадараш».
14.40 — «Селаlад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Вокхха саги Кореллаи». (Греци).
15.15 — «Гушдар — теша хала дар».
16.15 — «Бегаштан бонъонцен».
16.45 — Дlалокх РСФСР халкъа артиста В. Крайнева (фортепиано).
17.00 — «Резонанс». Советско-американски лакхарча боарам тlа вlашагlкхетара итогашка.
18.15 — «Шераш. Ноахалаш. Иллеш». Ашарий программа.
19.15 — Кинопанорама.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Шо хьех варьетте «Тропикано» (Куба).
23.05 — Бокхийчарна мультфильмаш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.20 — «Кlаьнк, говр, Героглы».
8.30 Ритмически гимнастика.
9.00 — «Іуйрийнара почта».
9.30 — Дунен художественни культура. У. Хогарт. «Возрождене эпоха Европейски искусство».
10.35 — «Мода хьалхайоахар малав?». Телевизионни документальни фильма премьера. 3-гlа фильм. «Модан оаз».
11.00 — Латвийски ССР профтехобразоване культура Цlен «Гетве» яхача ансамбла выступлени.
11.15 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш. 5 км. Кхалнах.
12.10 — «Катастрофа е бокъо лац». Субтитраща художественни фильм.
13.30 — КВН. Московски Паччахьалкхен университетеи Днепропетровски Паччахьалкхен университетеи командай вlашагlкхетар.
15.50 — Документальни фильм.
16.25 — «Нохч-Гlалгlайчен кlира».
16.35 — НГlАССР Гостелерадио ансамбла концерт.
17.05 — Фильм берашта. «Голубая стрела». (Польша).
17.55 — «Унахцlено».
18.40 — Хоккей. Дунен кагирхой командашта юкъера чемпионат. ЧССР сборни — СССР сборни. 2, 3-гlеи периодаш. Перерыв йолча хана «Хьай могаш хила безам бале».
20.05 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.20 — Концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Доазол дехьарча фильма экран. «Дошо маьха». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

27 ДЕКАБРЬ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.15 — «Спортлото» тираж.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «Аз гlулакх ду Советски Союза!».
11.00 — «Іуйрийнара почта».
11.30 — «Никъ берий клуб».
12.30 — «Ашарий киоск».
13.00 — «Юртара сахьат».
14.00 — «Унахцlено».
14.45 — Концертни студе Останкино СССР халкъа хьехархочунца, Черкасски области Сахновски юкъерча школа директорца А. А. Захаренкоца вlашагlкхетар.
16.20 — «Селаlад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Дабынера хьоалчагlа». (Румыни).
16.50 — «Фаьлг болча хьоашалгlа». «Ледяная внучка». Художественни фильм.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Советски милице самодеятельни художественни творчества коллективай концерт.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Футбольни обозрени».
22.50 — «Кердадараш».
22.55 — «Размышления в стиле «Ретро». Азербайджански ССР халкъа артист Тофик Кулиев. Бакура передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дlаотта».
8.20 — «Дошо маьха». Художественни фильм.
9.40 — Дунен музыкальни культура гаизера. Р. Щедрин.
10.40 — Украински телевидене программа.
11.40 — Лыжни спорт. Ерригсоюзни яхьаш. 30 км. Маlанах.
13.40 — Мультконцерт.
14.15 — «Камера дунен чу хьеж».
15.10 — «Селаlад» яха халкъа творчества телепрограммай дунен халкъашта юкъера фестиваль. «Вокхха саги Кореллаи. (Греци).
15.45 — «Хьайбай дунен тlа».
16.45 — Оперни сцена говзанчий гала-концерт.
18.00 — «Цаl, шиъ, кхоъ...». Телевизионни документальни фильм.
18.20 — Композитора В. Кривилова иллеш. Фильм-концерт.
18.40 — Реклама.
18.45 — «Кхувшвоагlа ха». Художественни фильм.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Хьай могаш хила безам бале».
20.30 — Волейбол. СССР чемпионат. Маlанах. ЦСК — Искра (Одинцова).
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — «Серафим полубеси кхыбола лаьттан тlа бахараш». Художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

28 ДЕКАБРЯ
I ПРОГРАММА

7.00 — «90 минут».
8.35 — Дlалокх М. Курицкв (виолончель).
9.00 — Фильм — берашта. «Мелез тlа вlашагlкхетар».
10.05 — Футбольни обозрени.
11.05, 16.00 — Кердадараш.
16.15 — «Со, хьо, вай деррига цхьана». Хургдолчун школа.
17.00 — «Заманхочун портрет». Документальни фильм.
17.45 — «Румынски рапсоди» яхача фольклорни ансамбла концерт.
18.20—Документальни фильм.
18.40 — Поэзе минуташ.
18.45, 22.55 — Тахан дунен тlа.
19.00 — «Пульс». Радикальни реформан наькъагlа.
19.20 — «Казанаца нусалаш кlалхара мишта доахар». Мультфильм.
19.40 — ЦТ экрана тlа духхьашха. «Чичерин». Художественни фильм. 1-гlа сери.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройка прожектор.
21.50 — «Чичерин». Художественни фильм. 2-гlа сери.
23.10 — «Кулгаш хьалувца вай доттагlий». Авторски илле сайре.

II ПРОГРАММА

8.00 — Іуйрийнара гимнастика.
8.15 — «Каьхата цlена лист». Телевизионни документальни фильм.
8.35 — Шахматни школа.
9.05 — Итальянски мотт.
9.35 — Львовски студе телевидене программа.
10.35, — 11.35 — Биологи. 6-гlа класс.
10.55 — Къаьнара бактери. Іилма - довзийтара фильм. —
11.05 — «Иллеца деррига дlааргда». Л. Зыкинас дувц.
11.55 — «Серафим полубеси кхыбола лаьттан бахархойи». Художественни фильм.
13.25 — Истори. 6-гlа класс. Ян Гус.
13.55, 18.00, 23.10 — Кердадараш. 14.00 — «Аз гlулакх ду Советски Союза!»
15.35 — «Кердадараш» (нохчий меттала).
15.40 — «Город дlакъайла саг». Художественни фильм.
16.55 — Парторганизацешка — отчеташ (нохчий меттала).
17.20 — «Гургалг». Берашта передача.
17.50 — «Нохч - Гlалгlайче». Информационни программа.
18.05 — «Доттагlала наькъаех». Киноочерк.
18.20 — Дунен музыкальни культура гаизера. Д. Мийо, Ф. Пуленк.
19.10 — Дунен халкъашта юкъера панорама.
19.20 — «Іилмеи техникеи». Киножурнал.
19.55 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!» «Щелкунчик». 1-гlа передача».
20.10 — Хоккей. Кагирхой командашта юкъера дунен чемпионат. СССР сборни — Финлянде сборни. 3-гlа период.
20.45—Документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.40 — Перестройкан прожектор.
21.50 — Концерт.

РАДИО

26 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
6.55 — Передачай программа. Хаоттам.
6.59 — 7.00 — Объявленеш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30 — 8.45 — Объявленеш.
10.15 — 10.40 — Радиоладувгlархой хаттарашта жоп лу НГlАССР бувзама производственно - технически управлене начальника Хаит Абрам Захаровича.
11.00 — «Хьона, Даьхе, салтечун дог».
11.30 — 12.00 — «Кердача шерара калейдоскоп».
12.40 — «Салоlама минуташ» (нохчий меттала).
13.00 — 13.15 — Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза механизатора Н. Шахтамирова хетадаь музыкальни радиооткрытка.
15.15 — «Дека, са илли». Музыкальни передача.
16.00 — «Болх беш я бригадни подряд» (нохчий меттала).
16.15 — 17.00 — «Кавказа lуйренаш» яха радиожурнал.
18.00 — 19.00 — «Музыкальни почта».

27 ДЕКАБРЬ

7.15 — Республикански газетий обзор.
7.30 — Передачай программа.
7.35 — 7.40 — Объявленеш. Хаоттам.
8.25 — 9.00 — «Шоана дукха еза ашараш».
11.20 — 12.00 — Кlиранден музыкальни программа.
15.15 — 15.30 — Практически гlулакхий ха (гlалгlай меттала).
16.00 — «Школьни глобус».
16.30 — 17.00 — «Къона смена» (нохчий меттала).
18.00 — 19.00 — Иллеца доттагlал долчарна хетадаь концерт.

28 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар» (гlалгlай меттала).
6.55 — Передачай программа.
6.59 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — «Автоинспектора бюллетень».
8.20—9.00 — Іуйрийнара концерт.
9.15 — «Сий а къахьегамга хьежжа». Корреспонденци (гlалгlай меттала).
9.30 — «Тха выступленей легlа».
9.45 — 10.00 — «Іай юртарча клубе» (нохчий меттала).
15.15—15.45 — «Кагирхойи хан» (нохчий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — Микрофона хьалхашка Нохч-Гlалгlай радиои телевиденеи комитета инструментальни ансамбли цун солисташи.
16.25 — Х. Ошаев. «Цlера алан шераш». Романа юкъера дакъа (нохчий меттала).
16.40—17.00 — Керда илли довзийт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30 — 18.40 — Хоамаш.
19.30—20.15 — Концерт.

29 ДЕКАБРЬ

6.40 — «Юртара вахар».
6.55 — Передачай программа.
6.59—7.00 — Хоамаш. Хаоттам.
8.15 — Республикански газетий обзор.
8.30—9.00 — Концерт.
9.15 — «Тхога язду». Каьхатий обзор (гlалгlай меттала).
9.30—10.00 — «Къона заманхо» (гlалгlай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам.
16.01 — «Яхье ювлача коллективий перекличка» (нохчий меттала).
16.16—17.00 — Концерт.
18.00 — Керда хоамаш.
18.30—18.40 — Хоамаш.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; оехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийна вахара — 2-80-12, 2-54-04; промышленностев транспортен — 2-75-81, 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84, 2-90-66; культура — 2-64-75, 2-75-78; письмой — 2-85-64; машинописни бюро — 2-89-51; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный ул. Маяковского. 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-53-12, 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-75-81, 2-65-01; сельского хозяйства — 2-90-66, 2-47-84; культуры — 2-64-75, 2-75-78; писем — 2-85-64; машинописное бюро — 2-89-51; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02567. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4382.